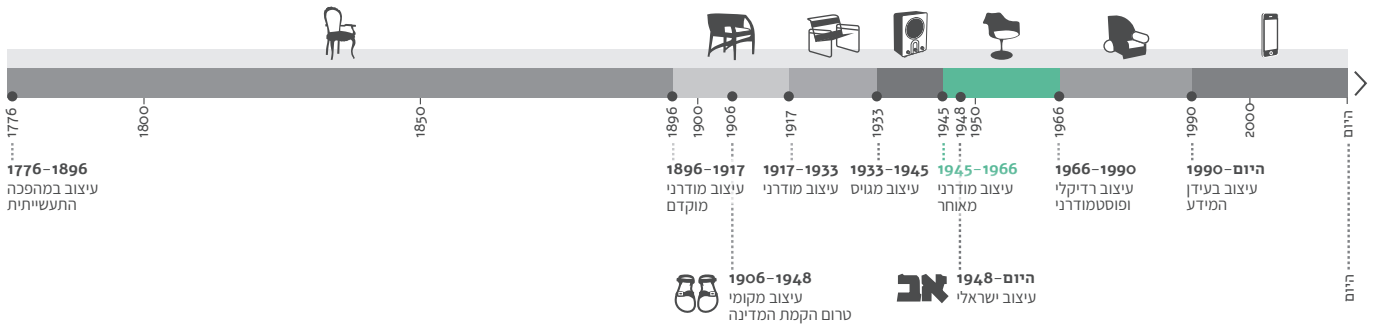

יצירות במקצוע מוביל אמנות שימושית חלק ג': היבטים בתולדות העיצוב

240 ש"ש | (כיתות י"א-י"ב)

חלק ג.6. העיצוב המודרני המאוחר

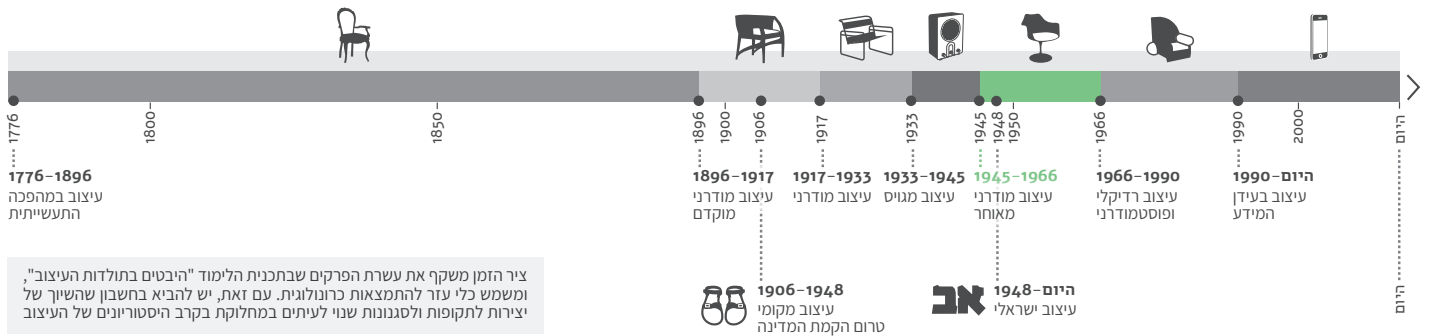
המינהל לתקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות למשרד החינוך

פיתוח חומרי הלימוד

פיתוח
משרד החינוך, מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, מגמת אמנויות העיצוב
מפמ"ר אמנויות העיצוב
גב' עינת קריצ'מן
גוף מבצע
רשת עמל
פיתוח וכתיבה
ריבד רובנר, יובל אברמי, שני שילה
ייעוץ ועריכה אקדמית
ד"ר דיויד גוס
עריכה דידיקטית ואינפוגרפיקה
גב' רינת סופר גרינפלד
עריכת תוכן
גב' שרית זיו
זכויות יוצרים
ד"ר מאשה גרובמן
עריכה גרפית
גב' אפרת יצחקוב, גב' דגנית סטנייצקי, ציפי לנקין
ניהול וריכוז
גב' רעות מידד, רשת עמל

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Alex Steinweiss, Shostakovitch Piano Concerto, album cover, 1946.

היצירה:
**עטיפת אלבום
 לקונצ'רטו לפסנתר
 מאת שוסטקוביץ'**
**Shostakovitch Piano
 Concerto album cover**

שם היצירה: עטיפת אלבום לקונצ'רטו לפסנתר מאת שוסטקוביץ' Shostakovitch Piano Concerto album cover
שנה: 1946
טכנולוגיות ייצור: ליתוגרפיה בצבע
מעצב: אלכס שטיינווייס Alex Steinweiss
סגנון: עיצוב מודרני מאוחר

פרטים

אלכס שטיינווייס היה מעצב אמריקאי, שהמציא את תחום עיצוב התקליטים. עד שנת 1938, תקליטים נמכרו בעטיפות נייר חומות שעליהן היה מודפס בפשטות שם המוזיקאי, חברת ההפקה או לעתים רק שם החנות בה נמכר התקליט. שטיינווייס היה הראשון שהציע להציג על עטיפת התקליט דימוי חזותי שיהיה קשור לתוכן התקליט, וימשוך את הצרכן לרכוש אותו.

בשנת 1938 שטיינווייס החל לעבוד כמנהל אמנותי בחברת קולומביה לייצור תקליטים, ואהבתו המשולבת למוזיקה ולעיצוב גרמה לו להתרעם על כך שמוזיקה יפהפיה ארוזה בכיעור, והובילה אותו לגשת להנהלה ולהציע שינוי תפיסתי בשיווק תקליטים על ידי הוספת איור על עטיפותיהם. הנהלת החברה היססה תחילה לגבי הרעיון, אך שינתה את דעתה כאשר מכירות התקליטים עלו בעקבות השינוי בכ-900 אחוזים. השינוי ששטיינווייס הציע הפך את התקליט מאמצעי טכני להאזנה למוזיקה לכדי מוצר נחשק.

תאור ופרטים על היצירה והיצירה

שטיינבווייס עיצב את עטיפה זו בשנת 1946 עבור הקלטה של קונצ'רטו לפסנתר של המלחין הרוסי דמיטרי שוסטקוביץ'. העטיפה מורכבת מרקע ירוק כהה ועליו דימוי מרכזי: במה מלבנית העשויה מקלידי פסנתר. בארבע פינות הבמה ניצבים תרנים ועליהם מתנפנפים דגלים אדומים ועליהם סמל המפלגה הקומוניסטית, פטיש ומגל מוצלבים. על הבמה עומד פסנתר אדום ושרפרף-מנגנים, ועליו יושב ומנגן פסנתרן קטן וירוק. קיים ניגוד חריף בין סדרי גודל, היוצר עניין באיור, בין קלידי הפסנתר העצומים המרכיבים את הבמה לבין הפסנתר והנגן הקטנים ביחס אליהם. בין שני התרנים האחוריים תלוי שלט-בד נוסף ושחור, ועליו בלבן הכיתוב באנגלית "קונצ'רטו לפסנתר".

מלבד האיור עטיפת התקליט מכילה טקסט הכתוב בלבן ובו שם המלחין (העומד לבד בפינה השמאלית העליונה של התקליט), וכן שם הנגנית, המנצח וחברת הפקת התקליטים (בפינת הימנית תחתונה). כל הטקסט על העטיפה כתוב בפונט סן-סריפי מוארך, הבולט בזניחת האותיות הרישיות (כולו כתוב באותיות קטנות, כולל האותיות הראשונות של שמות האנשים).

המצאתו של שטיינבווייס עשתה שינוי מהפכני בתעשיית המוזיקה וילדה תחום איור חדש לגמרי: איור עטיפות אלבומים (album cover art), שבימינו נחשב לבלתי-נפרד מהמוצר עצמו. עיצוביו של שטיינבווייס עודם נחשבים לאיקוניים בז'אנר זה.

- מאמר על עטיפות התקליטים של שטיינבווייס:

<https://illustrationchronicles.com/Alex-Steinweiss-and-the-World-s-First-Record-Cover>

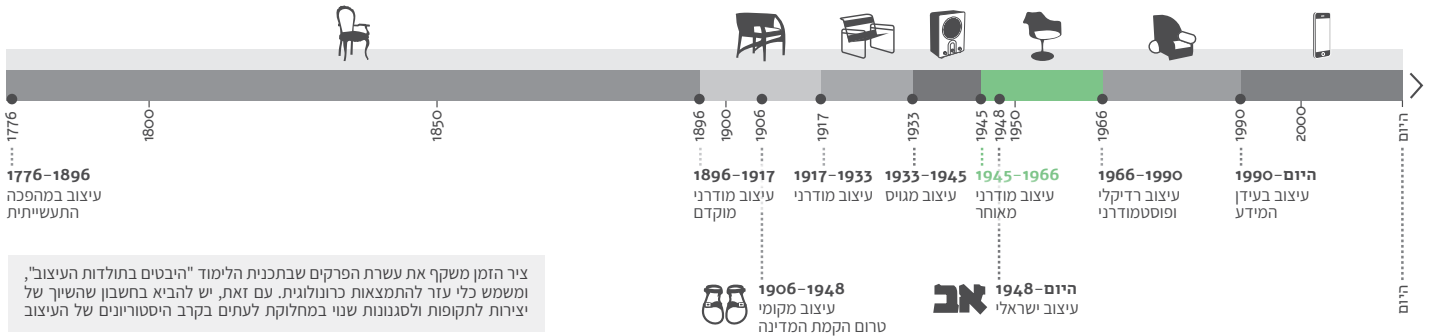
- אתר המוקדש לעבודתו של שטיינבווייס ובו גלריית עטיפות התקליטים שעיצב:

<http://www.alexsteinweiss.com/>

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 14.3.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Herbert Matter, "Chimney Sweep" advertisement for Eero Saarinen's Womb Chair, c. 1950. Courtesy of Knoll, Inc., photo: Herbert Matter.

היצירה:

כרזת מנקה הארובות Chimney Sweep poster

שם היצירה: כרזת מנקה הארובות Chimney Sweep poster

שנה: 1950

טכנולוגיית ייצור: צילום

מעצב: הרברט מאטר Herbert Matter

הרברט מאטר היה מעצב גרפי וצלם ממוצא שוויצרי, שפעל במחצית השנייה של המאה ה-20 בארצות הברית והשפיע על סגנון העיצוב, בעיקר בשימוש המהפכני בפוטומונטאז' ובצילום למטרות מסחריות.

מאטר היה המעצב הגרפי הראשי בחברת קנול בשנותיה המעצבות, 1946-1966, וכך הוא לא יצר רק את תדמיתה הוויזואלית, אלא גם את הזהות שלה כחברה. מאטר חי ופעל עם כמה מהאמנים החשובים ביותר בתקופתו, ביניהם צ'רלס וריי אימס, לה קורבוזיה ופול ראנד.

מאטר הושפע ממאן ריי ומאל ליסיצקי, והוקסם מהשימוש בצילום ובקולאז' – רעיונות שיהפכו לסימן ההיכר של כרזותיו המסחריות. הוא חקר את תנועות האוונגארד שהופיעו לאחר מלחמת העולם, ביניהן הדאדא, הסוריאליזם והקונסטרוקטיביזם, אך מעולם לא נטל חלק פעיל בהן ופנה לכיוון מסחרי יותר. מבין תנועות אלה, לקונסטרוקטיביזם בעיקר הייתה השפעה מכרעת על השימוש החלוצי שלו בפוטומונטאז' ועל הסגנון שהוא יצר בכרזותיו.

פרטים

תיאור היצירה

לאחר הגעתו לחברת קנול החל מאטר לשנות את התדמית החזותית של החברה – בין השאר ביצירת קטלוג חדש ובעיצוב לוגו שהתבסס על פונט סלאב-סריפי מוארך ובעל קונטרסט גבוה מאוד שהפך לסמל של פרסומי החברה, ולאחר מכן קוצר והוחלף באות K לבדה.

לוגו זה מופיע באחת הכרזות המפורסמות ביותר שמאטר יצר לחברה – כרזת "מנקה הארובות" שהוא הכין לפרסום כיסא הרחם שעיצב אירו סארין. הכרזה הייתה הצלחה גדולה, והתפרסמה במגזין "ניו יורקר" במשך 13 שנים רצופות. הכרזה מורכבת מדימוי בולט, ממעט טקסט ואזורים רחבים שנותרו לבנים וריקים מתוכן. השפה המינימליסטית הזו הייתה אופיינית לביטויי האיטלקיים והאמריקאים של הסגנון השוויצרי, שהגיע לאיטליה ולארצות הברית אחרי מלחמת העולם השנייה. הללו לקחו את הסגנון השוויצרי לכיוון יותר שובב ומפתיע. בכרזה זו ההפתעה באה לידי ביטוי בדימוי הבלתי שגרתי של מנקה ארובות מלוכלך, היושב על כורסה חדשה. כרזות מאוחרות יותר שלו מציגות שימוש נועז באלכסונים ובפוטומונטאז' היוצר דימויים שאינם ריאליסטיים, והייתה להן השפעה מכרעת על תחום עיצוב הכרזה בעשורים שלאחר מכן.

• מאמר על מאטר באתר חברת קנול:

<https://www.knoll.com/knollnewsdetail/herbert-matter-defining-knoll>

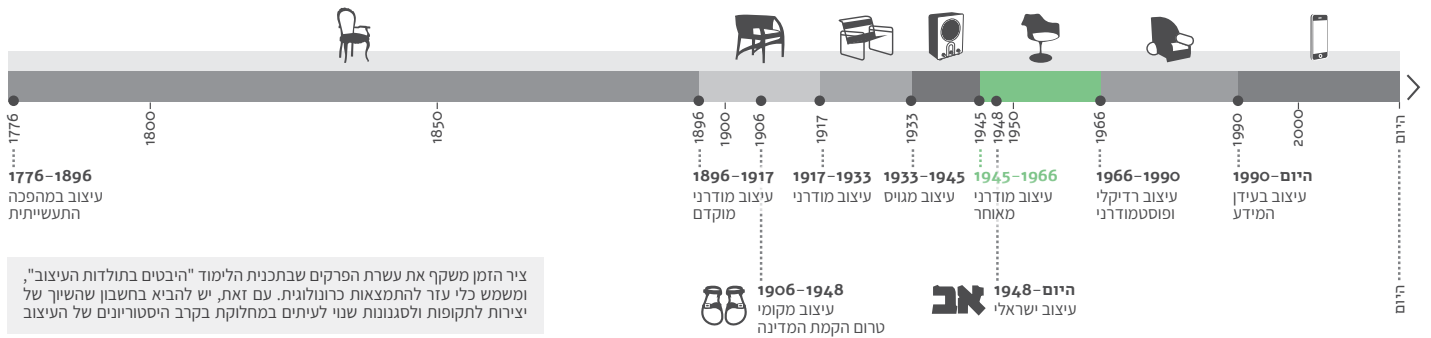
• האתר הרשמי של מאטר, המכיל בין השאר גלריית כרזות בעיצובו:

<http://herbertmatter.org/>

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 9.12.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
מטבח יחידת המגורים, מרסיי, צרפת
Unité d'Habitation in Marseille kitchen

Charlotte Perriand, with Le Corbusier, and ATBAT, Kitchen from the Unité d'Habitation, Marseille, France c.1952. Various materials, 223.5 x 268 x 182.9 cm. The Museum of Modern Art, New York. Photo: Fair use, <http://www.moma.org>

שם היצירה: מטבח יחידת המגורים, מרסיי, צרפת	פרטים
שנה: 1952-1947	
טכנולוגיית ייצור: עץ אלון, עץ לבוד, אלומיניום מכופף וקרמיקה	
מעצבת: שרלוט פריאן	
סגנון: עיצוב מודרני מאוחר	

המטבח שעיצבה המעצבת שרלוט פריאן ליחידת המגורים בפרויקט המגורים במרסיי, פרויקט שתוכנן בסוף שנות הארבעים על ידי האדריכלים לה קורבוזיה (Le Corbusier) ופייר ג'נרה (Pierre Jeanneret), הוא מופת של יעילות ומקסום שטח. פריאן נחשבת אחת מהמעצבות החדשניות של המחצית הראשונה של המאה ה-20. העיצוב שלה הוא חלק מהניסיון של האדריכלות המודרנית ליצור מרחב עבודה לבישול ביתי קל, לתחזוקה ולתפעול. המטבח נוח לשימוש בזכות גודלו הקומפקטי ובזכות צורת ה-'ח' שלו. המטבח שעוצב כחלק אינטגרלי מהדירה בפרויקט, תוכנן מחומרים קלים לניקוי תוך הקפדה על יצירת חללי אחסון ייעודיים לכלי המטבח וגישה נוחה לכלי העבודה.

בדומה לתפיסה שהניעה את התכנון ואת העיצוב של פרויקט המגורים, כך גם המטבח שעיצבה פריאן: הוא היה חדשני ואתגר את תפישת המגורים המודרנית. עיקר החדשנות שמציע המטבח של יחידת המגורים הוא ביחס למקומה של האישה בהתנהלות היומיומית של הבית. בניגוד לתפיסת עקרת הבית הסגורה במטבח ומוסתרת מעין, שהייתה מקובלת באותם הימים, (הבישול הביתי היה באותם זמנים באחריותן הבלעדית של נשים), המטבח שעיצבה פריאן מאפשר לבשל ולשמור על קשר עם חדר המגורים.

תאור היצירה

על ידי יצירה של מדף נמוך בפאתי המטבח הפונה לחלל המגורים, אפשרה פריאן קשר עין ישיר עם כל הבית, תוך הסתרת אזור הבישול עצמו. כמו כן תוכנן המטבח עם חלון נמוך לכיוון פינת האוכל שמאפשר להעביר את המזון המוכן ואת כלי האוכל שבשימוש מבלי להידרש להיכנס בפועל למטבח. מדובר היה בתפיסה חדשנית ביחס למטבחים הקודמים שתוכננו כחדר סגור כדי למנוע מעבר ריחות בישול לכלל הבית. הבחירה לתכנן מטבח שיאפשר מבט על כלל החלק הציבורי של הבית ולא ירחיק את עקרת הבית מההתרחשות הביתית, היא תוצר של שינויים חברתיים ובתפיסות חינוכיות ביחס לגידול ילדים.

• https://www.moma.org/explore/inside_out/2013/02/07/le-corbusier-kitchen-conservation-getting-re-sourceful/

• <https://www.archdaily.com/85971/ad-classics-unite-d-habitation-le-corbusier>

• https://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte_Perriand

• <https://designmuseum.org/designers/charlotte-perriand>

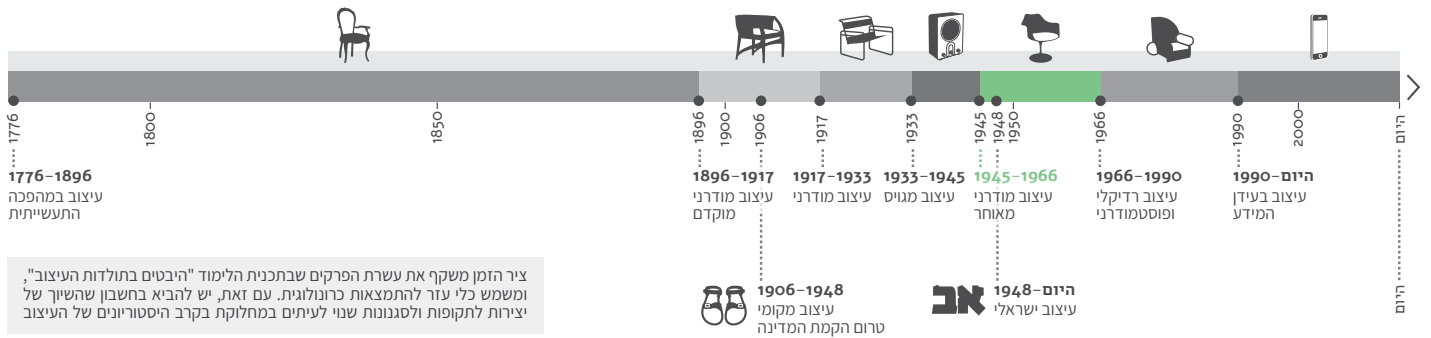
הצעות להרחבת הקריאה

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 31.1.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
טי-3 רדיו טרנזיסטור
T3 transistor radio

Radio receiver, Braun T3 transistor radio, plastic / metal / electronic components, designed by Dieter Rams and Ulm School of Design (Hochschule für Gestaltung), made by Braun AG, Frankfurt, Germany, 1958. Museum of Applied Arts and Sciences, Sydney. Photo: Sotha Bourn.

פרטים	שם היצירה: טי-3 רדיו טרנזיסטור T3 transistor radio
	שנה: 1958
	טכנולוגיית ייצור: רכיבים אלקטרוניים, כיסוי פלסטיק, מתכת
	מעצב: דיטר ראמס Dieter Rams
	סגנון: עיצוב מודרני מאוחר

תיאור היצירה

דיטר ראמס נחשב אחד מהמעצבים המשפיעים ביותר על העיצוב התעשייתי במחצית השנייה של המאה ה-20 ועד היום. עבודתו בחברת בראון (Braun) נתפסה במשך שנים כפורצת דרך וכזאת שמעמידה את חוויית המשתמש בלב העיצוב, אך ללא ויתור על הקפדה אסתטית. בהתאם לכך המעצב המוכר ביותר שהכריז בגלוי שעבודתו מושפעת מראמס, הוא ג'ונתן אייב (Ive), מעצב ראשי בחברת אפל.

טרנזיסטור ה-T3 עוצב בשנת 1958, לחברת בראון. בשנים אלה הרעיון של רדיו בגודל קטן שאפשר להכניס לכיס, נחשב לעתידי והתאפשר בזכות פיתוחים טכנולוגיים בתחום משדרי הרדיו (טרנזיסטורים) שפותחו מאז מלחמת עולם השנייה. הרדיו עוצב ותוכנן בשיתוף עם בית הספר לעיצוב (Hochschule für Gestaltung) ULM, והוא מייצג נאמנה את עקרונות העיצוב של ראמס - עיצוב נקי, על-זמני ועל-אופנתי שישרוד לתקופה ארוכה. עיצוב המתבסס על צורות גיאומטריות פשוטות ללא פרט מיותר הן מבחינת המראה והן מבחינת החוויה של המשתמש. או כפי שהגדיר זאת ראמס בעצמו: "עיצוב טוב צריך להיות כמה שפחות עיצובי".

הטרנזיסטור 3T נראה כקופסה לבנה ונקיית קווים שמידותיה הן 8 ס"מ ברוחב, 15 ס"מ באורך ועוביה 4 ס"מ. המעטפת הפלסטית שעיצב ראמס נטולת עיטורים וכוללת רמקול מובנה שמיקומו מסומן ברשת מרובעת של חורים זעירים ובעלת חוגה עגולה לאיתור תחנות הרדיו. זהו עיצוב פשוט, מינימליסטי, שהעניק השראה למוצרים רבים אחרים, כולל ה-iPod של הדור הראשון של אפל, עם הגוף הלבן והבקרים המעגליים שלו.

• Lovell, S. (2011). As little design as possible: the work of Dieter Rams. Phaidon.

<https://www.ft.com/content/65a9fc82-c515-11e5-808f-8231cd71622e>

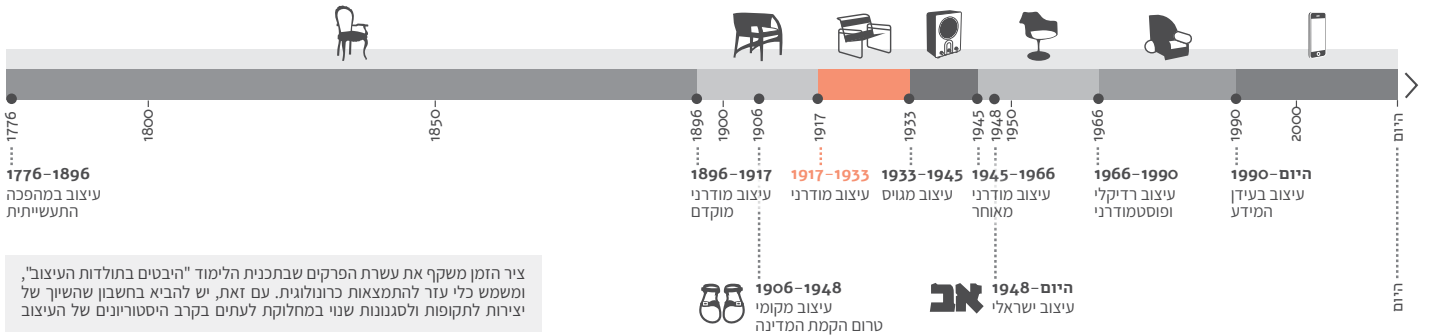
<https://collection.maas.museum/object/428711>

<https://www.wired.com/wiredinsider/2011/12/the-man-the-legend-the-dieter>

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 31.1.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Alvar Aalto, Auditorium of the Viipuri Municipal Library, 1930-es. Photo: Wikimedia Commons, Public domain

היצירה:
אודיטוריום הספרייה העירונית בעיר ופורי (לשעבר בפינלנד וכיום ברוסיה)
Auditorium of the Viipuri Municipal Library

שם היצירה: אודיטוריום הספרייה העירונית בעיר ופורי Auditorium of the Viipuri Municipal Library

שנה: שנות ה-30 של המאה ה-20

חומרים: בטון מזוין, זכוכית, עץ, ברזל

אדריכל ומעצב: אלוור אלטו Alvar Aalto

סגנון: מודרניזם

פרטים

האדריכל הפיני אלוור אלטו נחשב לאחד האדריכלים הפורים והמשפיעים על התנועה המודרנית באדריכלות במחצית הראשונה של המאה ה-20. הוא ממובילי המודרניזם באדריכלות – תנועה שמזוהה עם שימוש בחומרים טבעיים ובעיקר בעץ – במדינות סקנדינביה. הספרייה בעיר ופורי, כיום ויבורג ברוסיה, היא בין הפרויקטים שפרסמו את שמו.

אלטו זכה בתכנון הספרייה במסגרת תחרות אדריכלים שהתקיימה ב-1927. הספרייה תוכננה על בסיס עקרונות המודרניזם הפונקציונלי: קווים ישרים ונקיים, שימוש רב בבטון וטיח, ושימוש בעץ לחיפוי. השימוש בחיפוי העץ יזוהה בהמשך עם העיצוב הסקנדינבי. הבניין תוכנן עם חזית נמוכה יחסית שאינה מתבלטת בשטח.

המבנה מורכב משלוש תיבות, שהנמוכה שבהן משמשת כחלל הכניסה. תיבה זו אוורירית יחסית וכוללת חלונות רבים. שתי התיבות האחוריות סגורות יחסית ומשמשות לספרייה עצמה ולאודיטוריום. מערכת התנועה של הבניין, המתבססת על מדרגות, נמצאת בתיבת הכניסה ונהנית משפע אור טבעי. תכנון הפנים כולל חלוקה למספר מפלסים במטרה לדמות את הטופוגרפיה ההררית המקומית באופן שידגיש את האופקיות של המבנה, כשהציר האנכי משמש

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

את המדרגות. הפנים כולל ריהוט רב שתכנן אלטו בעצמו מעץ בהיר, וכן מדפי ספרים שמלווים את המדרגות בתוך הספרייה ושרפרפי ישיבה קטנים.

הספרייה עצמה מוארת בעיקר באור טבעי שמגיע מסדרה של "חורי תאורה" שתכנן אלטו בגג. כך נוצר שינוי במראה החדר בהתאם לשינויים במזג האוויר ולאור שמגיע מבחוץ. חורי התאורה מכוסים מבחוץ מכיוון גג הבניין כדי למנוע חדירה של מים, והם מעניקים לגג מראה עתידני. האודיטוריום בבניין נודע בזכות הפתרון האקוסטי של אלטו: תקרת עץ בצורת גל שנראית כאילו יצרו אותה בוני ספינות פיניים מקומיים. את הדרמטיות שיוצר הגל מדגישים חלונות גדולים שמכניסים אור רב.

במשך השנים, במסגרת השלטון הסובייטי, הוזנחה הספרייה, ובשנת 2010 היא שופצה במימון משותף של ממשלות פינלנד ורוסיה.

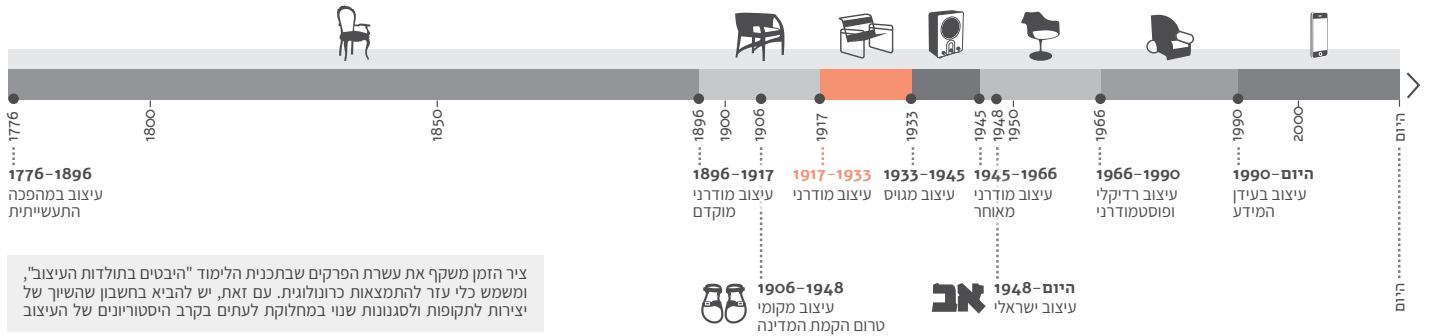
- <https://www.archdaily.com/630420/ad-classics-viipuri-library-alvar-aalto>
- https://www.icomos.org/risk/2007/pdf/Soviet_Heritage_11_II-1_Kairamo.pdf
- <https://artsandculture.google.com/exhibit/QRTybJMY>
- <https://www.dezeen.com/2016/08/30/owen-hatherley-opinion-viipurivyborg-library-alvar-aalto-russia-modernism/>

הצעות להרחבת הקריאה

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Alvar Aalto, Stool 60, 1933 © Copyright exploitation rights with Artek

היצירה:

שרפרף אלוור אלטו

Alvar Aalto Stool 60

שם היצירה: שרפרף אלוור אלטו Alvar Aalto Stool 60	פרטים
שנה: 1933	
טכנולוגיות ייצור: רגלי עץ לבנה מכופף ומושב עץ עם גימורים שונים	
מעצב: אלוור אלטו Alvar Aalto	
סגנון: מודרניזם	

האדריכל הפיני אלוור אלטו עסק רבות בעיצוב ריהוט כחלק מתפיסתו הפונקציונלית הרואה בריהוט חלק בלתי נפרד מהתכנון האדריכלי. מכיוון שתעשיית העץ מפותחת מאוד בפינלנד ומאחר שלדעתו יש לעץ תכונות שמתאימות יותר לשימושם של בני אדם, התמקדו ניסיונותיו הראשונים בעיצוב של ריהוט עץ.

כחלק מפרויקט התכנון של ספריית ויפורי הוא עיצב שרפרף תלת-רגלי שהפך עם השנים לסמל של עיצוב סקנדינבי. הרעיון העיצובי של השרפרף היה פשוט – מושב עגול נטול משענת עם שלוש רגליים המתחברות אליו בחלקו התחתון, המוסתר. סוד ההצלחה של השרפרף טמון בעיקול הייחודי לרגליים, שהפך לחלק מהמאפיינים המוכרים של הריהוט בעיצובו. העיקול נוצר בזכות פטנט רשום שפיתח אלטו עם יצרן הרהיטים הפיני אוטו קרונאן, שהתמחה בעבודה עם עץ ובעיקר עם עץ לבנה.

תהליך הייצור כלל חיתוך חלקי של העץ, ריכוזו בעזרת קיטור ומים חמים ואז כיפופו לתוך תבנית. השיטה אפשרה ליצור כיפוף עמיד ובעל קווים נקיים ששומר על צורתו ומאתגר את התפיסה המקובלת של עץ כחומר נוקשה. שינוי תפיסה זה השפיע רבות על עיצוב הריהוט בעולם המערבי.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

רגלי השרפרף יוצרו תמיד מעץ הלבנה המכופף, אך המושבים עצמם, בקוטר 35 ס"מ, יוצרו מעץ עם חיפויים שונים. הלקוחות יכלו לבחור בין בסיס פשוט מצופה לק, חיפוי בד או מושבים מרופדים. כחלק מהתפיסה הפונקציונלית החסכנית בחומר ובעבודה תוכננו לשרפרף בעל המושב העגול שלוש רגליים שהעניקו לו יציבות, חסכו את העלות של רגל נוספת ואפשרו לאפסן את השרפרפים בערימות זה על גבי זה באופן שחוסך מקום.

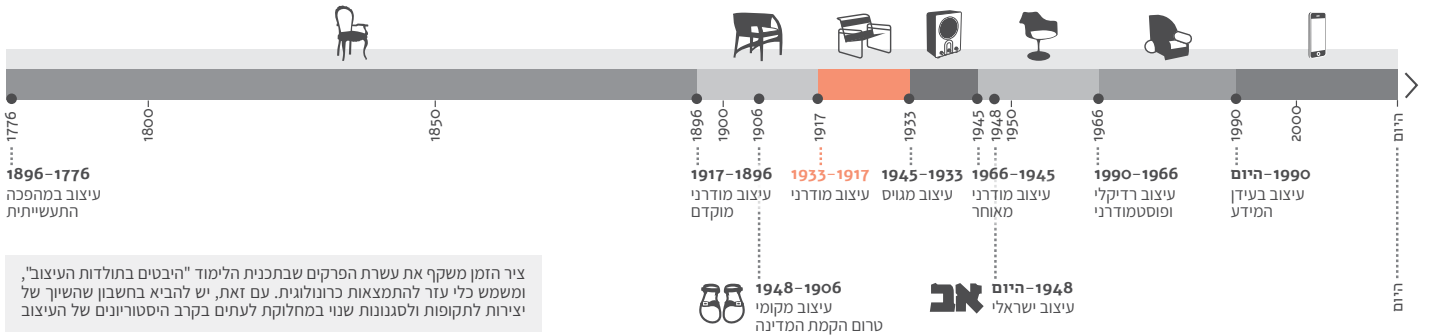
• <https://artsandculture.google.com/exhibit/QRQs-mBx>

הצעות להרחבת הקריאה

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Axel Einar Hjorth, Dining room interior by Nordiska Kompaniet for the 1930 Stockholm Exhibition, 1930. Photo: Erik

Holmén, Nordiska museet, Wikimedia Commons, CC BY-2.0

היצירה:

ריהוט ועיצוב פנים לביתן חברת נורדיסקה, תערוכת שטוקהולם, שוודיה

Furniture and interior design, for the Stockholm Exhibition, for Nordiska Kompaniet

שם היצירה: ריהוט ועיצוב פנים לביתן חברת נורדיסקה, תערוכת שטוקהולם, שוודיה
Furniture and interior design, for the Stockholm Exhibition, for Nordiska Kompaniet

שנה: 1930

חומרים: מספר סוגי עץ, אם הפנינה, צבע שחור

מעצב: אדריכל אקסל אינר הגרט Axel Einar Hjorth

סגנון: עיצוב מודרני - מודרניזם סקנדינבי

פרטים

המעצב השוודי, יליד שטוקהולם, אקסל אינר הגרט החל לעבוד כמעצב רהיטים בתחילת שנות ה-20 של המאה הקודמת. בניגוד למעצבים אחרים שפעלו בתקופתו הגרט לא השאיר כתבים או פרסומים, ולכן שמו כמעט לא מוכר. אחת מעבודותיו המוכרות יחסית היא עיצוב הריהוט לתצוגת חברת נורדיסקה בתערוכת העיצוב והאדריכלות בשטוקהולם ב-1930.

התערוכה בשטוקהולם נחשבה לביטוי העכשווי ביותר של האדריכלות הפונקציונליסטית ובזכותה זכתה אדריכלות זו להכרה בשוודיה. חברת נורדיסקה נחשבה בשוודיה של אותה תקופה כמתווה העיקרית של טעם טוב. בביתן של החברה בתערוכה הוצג ריהוט מעץ ליבנה שעיצב הגרט, האדריכל והמעצב הראשי של החברה ושותף משמעותי בשאיפתה להפוך לחברה בינלאומית.

הריהוט התבסס על קווים נקיים וצורות גאומטריות פשוטות בהתאם לתפיסה הפונקציונלית המודרניסטית. יחד עם זאת בצד הניקיון הצורני לא נמנע הגרט מעיטורים חומריים שהעשירו את מראה הריהוט. על ידי שילוב של חומרים כמו אם

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

הפנינה וכמה סוגי עץ הצליח הגסרט ליצור עושר צורני שאתגר את גבולות התפיסות המודרניות שנתפסו לעיתים כנזירות, אתגור שהביא גם לביקורת על המראה היוקרתי של הריהוט שהוצג.

לריהוט המעוצב של הגסרט היה ביטוי הן כסדרה והן כפריטים בודדים. השימוש בפלטת צבעים שהתבססה בעיקר על עץ טבעי וצבע שחור יצר שפה עיצובית ברורה שיכולה בקלות להשתלב עם פריטים ממקורות שונים באופן הרמוני.

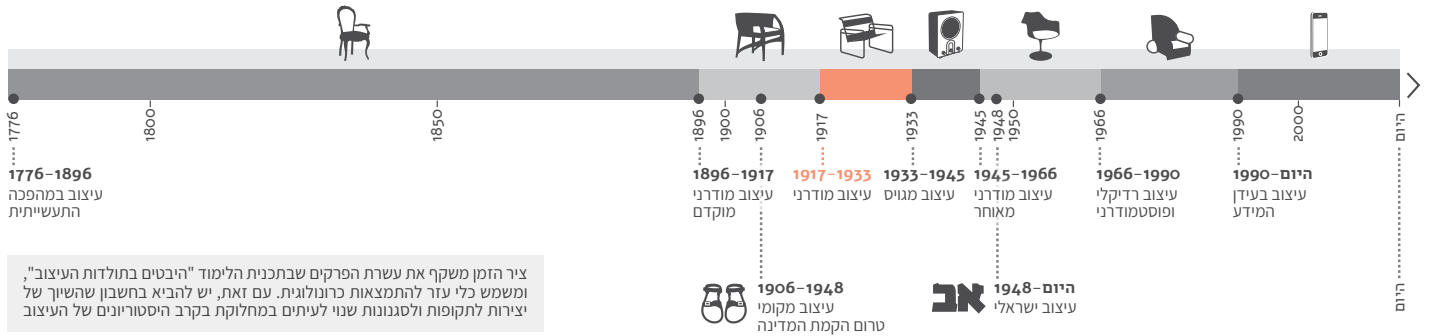
- <https://www.bukowskis.com/en/auctions/608/205-axel-einar-hjorth-a-table-mora-nordiska-kompaniet-1930-ordered-by-the-1930-stockholm-exhibition>
- <https://www.stockholmmodern.se/interiors/summerhouse/a-e-hjorth-archive-9400195>
- https://books.google.co.il/books?id=h1twDwAAQBAJ&pg=PA77&lpg=PA77&dq=Axel+Einar+Hjorth+-+Furniture+and+interior+design,+for+the+Stockholm+Exhibition,+for+Nordiska+Kompaniet,+1930&source=bl&ots=W4cXHxesOn&sig=ACfU3U3mYA5MLElx9pazPw-O4aunvjSF-A&hl=iw&sa=X&ved=2ahUKEwjE7_ufncbgAhV666YKHTZYCIAQ6AEwDHoECAIQAAQ#v=onepage&q=Axel%20Einar%20Hjorth%20-%20Furniture%20and%20interior%20design%2C%20for%20the%20Stockholm%20Exhibition%2C%20for%20Nordiska%20Kompaniet%2C%201930&f=false

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Wilhelm Kage, Praktika, for Gustavsberg, 1933. Set of stacking dishes and lid © Victoria and Albert Museum, London

היצירה:

פרקטיקה לחברת גוסטבסברג

Praktika, for Gustavsberg

שם היצירה: פרקטיקה לחברת גוסטבסברג Praktika, for Gustavsberg

שנה: 1933

חומרים: חרס מעוטר באמייל

מעצב: וילהלם קוגה Wilhelm Kåge

סגנון: עיצוב מודרני - מודרניזם סקנדינבי

פרטים

וילהלם קוגה, אמן שוודי ומעצב, ידוע בעיקר כמעצב קרמי וכמנהל האמנותי של החברה לייצור פורצלן גוסטבסברג. כחלק מעבודתו בחברה עיצב קוגה את סדרת פרקטיקה שהוצגה לראשונה באוסלו ב-1933. הפרקטיקה, כשמה, נועדה להיות מערכת כלים קלה לתפעול ולניקוי. עיצוב הסדרה זכה לשבחים בזכות נוחות השימוש והחדשנות בעיצוב שהתבטא בקומפקטיות מבחינת האחסון. הקומפקטיות התבססה על כך שהפריטים השונים בסדרה יכלו להיכנס זה לתוך זה וכך לצמצם את המקום שתפסו בארון.

מערכת הכלים עוצבה מחרס בהתאם למסורת הקרמיקה השוודית. ציפוי האמייל ציפה את כלים בלבן עם עיטור ירוק על השפה העליונה של הכלי וגם בבסיסו. האמייל לא נועד רק לעיטור (בכלי שפרט לכך היה חסר קישוטים ועיטורים) אלא שימש גם כחומר אוטם והקל על רחיצת הכלי והסרת כתמים ממנו.

קהל היעד של המערכת היה משפחות ממעמד הפועלים. מערכת הכלים נועדה לספק ערך אסתטי בלי להתפשר על הפונקציונליות. תפיסה זו התאימה לתפיסה הרווחת בעיצוב השוודי של אותן שנים: פתרונות מעשיים שתורמים לשיפור

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

מרכיבים חברתיים. למרבה הצער, המערכת לא זכתה להצלחה מסחרית כי הציבור העדיף לקנות כלי הגשה מצועצעים ודחה את הפשטות המסורתית שהציעה סדרת פרקטיקה.

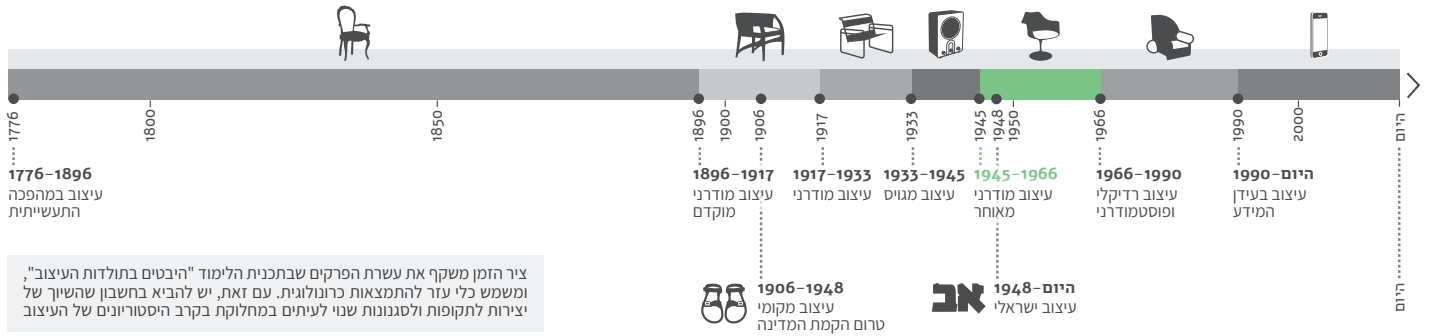
• <http://collections.vam.ac.uk/item/O121149/praktika-set-of-stacking-kage-wilhelm/>

• <https://books.google.co.il/books?id=VFExDwAAQBAJ&pg=PT380&lpg=PT380&dq=Wilhelm+Kage+-+Praktika,+for+Gustavsberg,+1933&source=bl&ots=fzYFpkJv6u&sig=ACfU3U1E4VoHa9cKH433xcj3qv6hMXiNeQ&hl=iw&sa=X&ved=2ahUKEwjiuqG2zIbhAhXNbVAKHTGnCFY4ChDoATADegQIBxAB#v=onepage&q=Wilhelm%20Kage%20-%20Praktika%2C%20for%20Gustavsberg%2C%201933&f=false>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב התעשייתית

היצירה:
מודל מס' 3107. כיסא מירן (הנמלה) לחברת פריץ הנסן
Model no. 3107 Myren (Ant) chairs, for Fritz Hansen

Arne Jacobsen, Model no. 3100 Myren (Ant) chairs, for Fritz Hansen, 1951. Teak-faced beech plywood, chromed steel, 78.1 x 41.9 x 47.6 cm.

The Philadelphia Museum of Art. Photo: The Philadelphia Museum of Art, Library and Archives

שם היצירה: מודל מס' 3107. כיסא מירן (הנמלה) לחברת פריץ הנסן
 Model no. 3107 Myren (Ant) chairs, for Fritz Hansen

שנה: 1951

חומרים: צינורות מתכת מכופפים, עץ לבוד מכופף ולכה שחורה

מעצב: ארנה יאקובסן Arne Jacobsen

סגנון: מודרניזם סקנדינבי

פרטים

ארנה יאקובסן היה אחד האדריכלים והמעצבים המשפיעים ביותר בדנמרק במאה ה-20. בנוסף לבנייניו נודע יאקובסן גם בזכות רהיטים ומוצרי צריכה שעיב. כאדריכל וכמעצב הוא מזהה בזכות אהבתו לטבע ובמאמציו המוצלחים להישאר בחוד החנית של ההתקדמות הטכנולוגית בתחומי החומר וטכניקות הייצור. השפעות אלו הביאו לעולם עיצובים שמשלבים רגישות אורגנית ונרטיביות סמלית בלי לוותר על הפונקציונליות ומתן הכבוד לחומר.

את כיסא מודל מס' 3107, שמוכר בשם כיסא הנמלה, עיצב יאקובסן לחדר האוכל של חברת התרופות נובו. יצרן הכיסא, פריץ האנסן, לא חשב שהכיסא יהיה מסחרי ורווחי באופן מספק והחליט לוותר על ייצורו. הכיסא היה יכול להישאר כאב-טיפוס שלעולם לא שוקק, אך מזלו השתנה בזכות ביקור של אחד המנכ"לים של חברת התרופות במשרדיו של יאקובסן. במסגרת הביקור הבחין המנכ"ל בכיסא, ומיד הזמין מאתיים יחידות שהרווח עליהן כיסה את עלות ייצור התבנית והפך את הייצור למשתלם כלכלית. מאז נמכר הכיסא ביותר מחמישה מיליון יחידות (ובנוסף בכמות עצומה של חיקויים).

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

כיסא הנמלה הוא הכיסא הדני הראשון שיוצר מעץ לביד מכופף. עיצוב הכיסא דרש כיפוף של פלטת העץ לשני כיוונים – כיפוף מורכב שהגביר את הקושי לייצרו. כחלק מהתמודדות עם בעיה זו נוצרו לכיסא המותניים הצרים שהעניקו לו את שמו. יאקובסן בחר לייצר את הכיסא מעץ לביד ולא מפלסטיק, אף על פי שאופן ייצור כזה היה פותר בעיות רבות, בגלל ההשקעה הגדולה במיכון שלא הייתה מאפשרת לייצר את הדגמים הראשונים בלי להסתכן בהתרסקות כלכלית.

הכיסא תוכנן עם שלוש רגליים, ויאקובסן סירב להצעות לייצר דגם בעל ארבע רגליים, כמעין הוכחה ליציבות הכיסא. כמו כן, כדי לשמור על היציבות ולהימנע מעיוותים בנקודות החולשה של הכיסא – החיבור בין רגלי המתכת לגוף הכיסא – תכנן יאקובסן מצעי גומי קטנים שמחוברים לתחתית המושב ומייצבים את הכיסא על רגליו וכך מונעים ממנו להתעוות בגלל תזוזות של המושב.

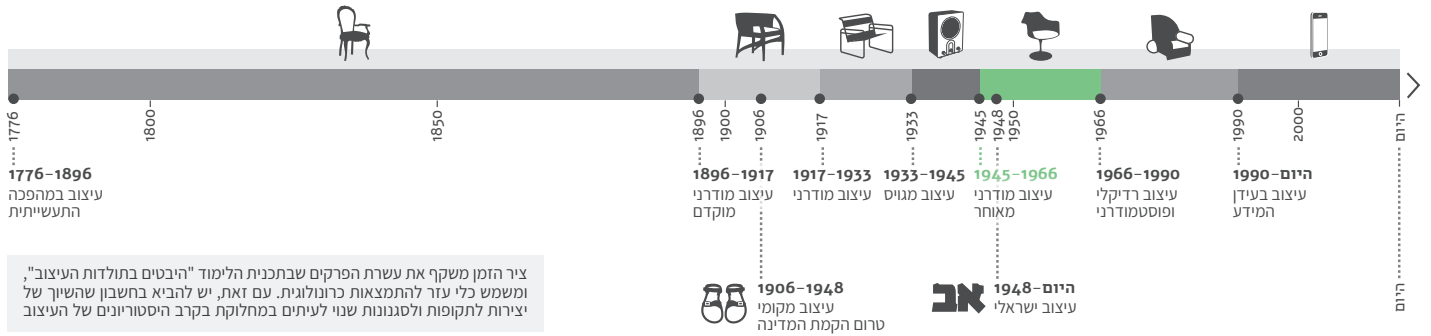
הכיסא כולל מספר גרסאות המתבססות על אותו דיקט מכופף בצורת שערן חול. הבסיס הוא כיסא העשוי מלוח לביד מכופף היוצר מושב רציף שעליו מתחברות שלוש הרגליים. וריאציות על עיצוב זה כוללות כורסה, כיסא משרדי על בסיס מסתובב, וגרסה עם בסיס מתכוונן שמאפשר להעלות ולהוריד את המושב.

- <http://danishdesignreview.com/blog/2018/3/30/jacobsen-laminated-shell>
- <https://john-heward.squarespace.com/a-danish-chair-1?offset=1524132540045&category=a+danish+chair>
- <https://collection.cooperhewitt.org/objects/18734945/>
- https://www.moma.org/collection/works/1611?artist_id=2869&locale=en&page=1&sov_referrer=artist

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב". ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

שולחן לובאט באריזה שטוחה לחברת איקאה

Lövet flat pack, for Ikea

Gillis Lundgren, Lövet flat pack, for Ikea, 1956. Photo: <https://www.ikea.com>

פרטים	שם היצירה: שולחן לובאט באריזה שטוחה לחברת איקאה Lövet flat pack, for Ikea
	שנה: 1956
	חומרים: עץ, פורמייקה ופלסטיק
	מעצב: גיליס לונדגרן Gillis Lundgren
	סגנון: מודרניזם סקנדינבי

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

שולחן הקפה בצורת עלה של חברת איקאה השוודית נחשב לאחד הרהיטים המשפיעים ביותר בעולם. הסיבה לכך אינה מראהו או החומרים שמהם הוא עשוי אלא רגליו המתפרקות. הודות לאפשרות להסיר את רגלי השולחן מהפלטה, שולחן זה הוא המוצר הראשון שנארז בקופסה שטוחה ובעצם המוצר הראשון שהציג את הקונספט המזוהה ביותר עם החברה המוכרת ביותר לעיצוב הבית: איקאה.

קונספט האריזה השטוחה הפך לחלק משמעותי בתפיסת העיצוב של החברה, והוא תרם להוזלת מחירי המוצרים של איקאה בזכות הפחתת עלויות האחסון, ההרכבה והשינוע, בנוסף לאפשרות להוביל את המוצר לבית ברכב הפרטי ללא צורך לשלם על הובלה. האריזות השטוחות ומתן האפשרות לקונים לאסוף בעצמם את המוצרים שקנו ממחסן החנות נכנסו לעבודה ב-1970, אחרי שיפוץ חנות הדגל של החברה בשטוקהולם, שנפתחה מחדש אחרי שריפה שהתחוללה בה.

שולחן הצד כולל משטח עץ עליון בצורת עלה המצופה פורמייקה שמקלה על ניקונו. מתחת למשטח מתחברות שלוש רגליים מתכווננות שחלקן התחתון מצופה פלסטיק שנועד להגן על רצפות העץ האופייניות לבתים בשוודיה בעת הזזת השולחן.

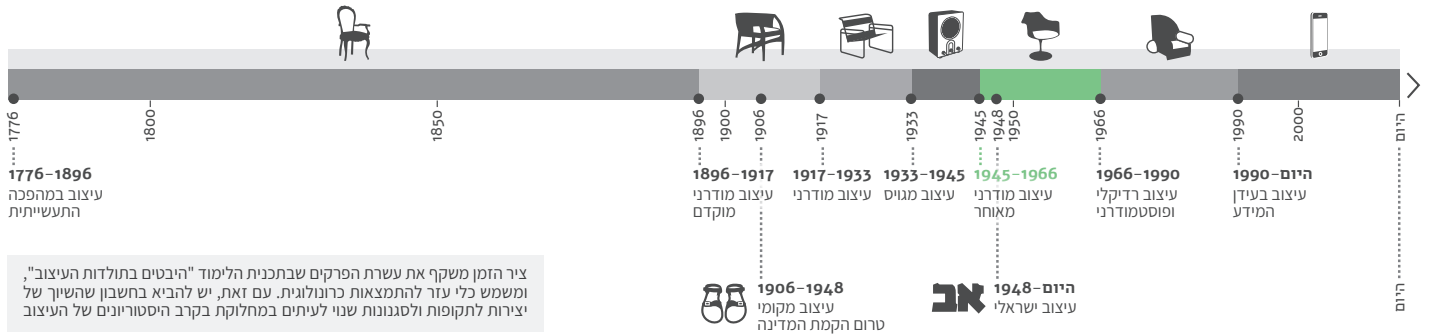
האגדה שמפיצה החברה מספרת שהעיצוב המקורי נולד כאשר מעצב הבית של איקאה, גיליס לונדגרן, לא הצליח להכניס את האב-טיפוס של השולחן לתא המטען במכוניתו. הפתרון לבעיה היה ניסור הרגליים, ובעקבות זאת הוא הגיע לתובנה שגם כך אפשר, ואף עדיף, למכור את השולחן. כך שניתן לומר שאסטרטגיית האריזה השטוחה של איקאה נוצרה בשוגג. עם השנים פסק ייצור השולחן, אך הוא חודש לפני כחמש שנים בעקבות החזרתם לייצור של חלק מהמוצרים האייקוניים של החברה.

- <https://www.dezeen.com/2013/07/22/ikea-revives-three-legged-diy-side-table/>
- <https://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/retailandconsumer/10185658/Ikea-relaunches-table-that-started-the-flatpack-revolution.html>
- <https://www.designweek.co.uk/issues/29-january-4-february-2018/remembering-ikea-founder-ingvar-kamprad-5-defining-furniture-designs/>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

היצירה:
כיסא הסבה
Lounge Chair

Grete Jalk, Lounge Chair, 1963. Teak plywood, 74.9 x 62.9 x 69.2 cm. Photo: Wikimedia Commons, CC BY 2.0

פרטים	שם היצירה: כיסא הסבה Lounge Chair
	שנה: 1963
	חומרים: עץ טיק לבוד
	מעצבת: גרטה יאק Grete Jalk
	סגנון: מודרניזם סקנדינבי

כיסא ההסבה שעיצבה גרטה יאק, שנחשבת למעצבת פורצת דרך מבחינה טכנולוגית ואחת המעצבות המשפיעות על העיצוב הסקנדינבי במחצית השנייה של המאה ה-20, הוא מופת של עיצוב ששם דגש בפשטות חומרית ובניקיון צורני. תפיסה עיצובית זו מזוהה עם העיצוב הסקנדינבי, שמאופיין בקווים נקיים, במתן כבוד לחומר שממנו מיוצר הפריט על תכונותיו הטבעיות ובהימנעות מקישוטיות שאינה נובעת מתכונות החומר.

יאק עיצבה את הכיסא בשנות ה-60, והוא תוצר של שבע שנים של ניסיונות בכיפוף עץ בחום שערכה יאק בשיתוף עם יצרן הרהיטים פול ג'פסן.

למרות הצורה הלכאורה פשוטה של הכיסא, תהליך הייצור שלו מורכב וכולל כיפוף בחום של שני חלקים העשויים עץ טיק מלובד וחיבורם יחד. בגלל מורכבות הייצור יוצרו מהכיסא 300 פריטים בלבד.

חלקו האחורי של הכיסא הוא רצועת עץ שמתכופפת משני צדדיה לאחור, כאשר אזור זה מאורך יחסית ומוריד מעין שתי תמיכות לכיוון הרצפה. הכיפוף משני הצדדים יוצר משענת מעוגלת שמאפשרת ישיבה נוחה בזכות הגמישות של

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

החומר, באופן שאינו דורש ריפוד. חלק זה מתחבר לחלק הקדמי של הכיסא בברגים הנמצאים בתחתית הכיסא. החלק הקדמי, אזור הישיבה, רחב יותר מהאחורי, אך מתכופף באופן דומה. החלק התחתון יוצר מעין שני משולשים שמתחברים למשענת ובמקביל מייצבים את הכיסא.

יאק יצרה את הכיסא בשנים שבהן עולם עיצוב הרהיטים הוקסם מהאפשרות לייצר ריהוט בייצור המוני תוך התבססות על תהליכים מתועשים וכך להביא לכל בית עיצוב איכותי במחירים נוחים. בפועל, תהליך הייצור המורכב אמנם התבסס על תהליכים ממוכנים, אך דרש מיומנות גבוהה ובכך העלה את מחירו של הכיסא לצרכן.

המראה האלגנטי של הכיסא הביא לזכייתה של יאק בתחרות עיצוב הרהיטים שיזם העיתון הבריטי "הדיילי מייל אינטרנשיונל". כמו כן, מוזיאון המומה בניו יורק רכש את אחד הכיסאות, והוא מוצג בו כחלק מהתצוגה הקבועה במוזיאון.

• <http://www.langeproduction.com/designers/grete-jalk>

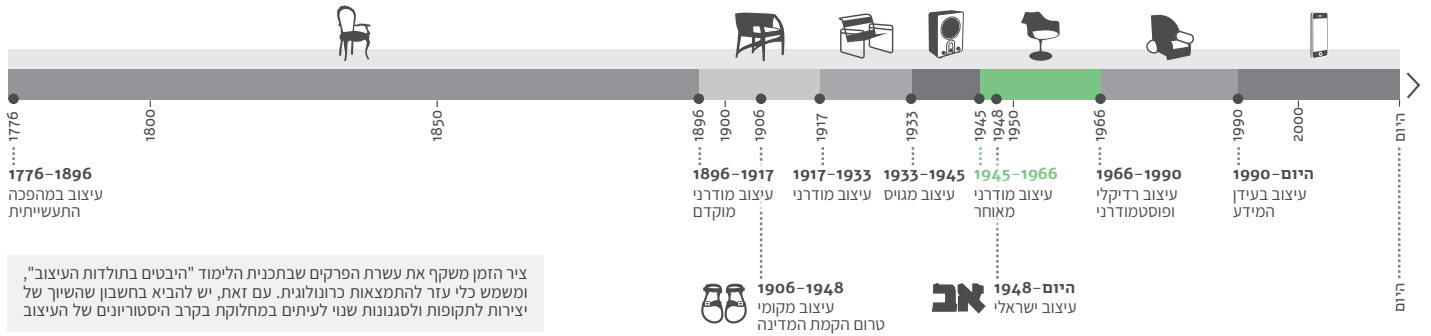
• <https://www.moma.org/collection/works/4721>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

פיאג'ו וספה 98 סמ"ק

Piaggio Vespa 98cc

Corradino D'Ascanio, Piaggio Vespa 98cc, 1946. Photo: <https://www.vespa.com>

שם היצירה: פיאג'ו וספה 98 סמ"ק Piaggio Vespa 98cc
שנה: 1946
חומרים: מתכת, פח, גומי וריפוד מעור
מעצב: קורדינו ד'אסקניו Corradino D'Ascanio
סגנון: "עיצוב יפה" Bel design

פרטים

המהנדס והממציא האיטלקי קורדינו ד'אסקניו החל את הקריירה שלו בתחום התעופה, אבל ההמצאה המוכרת שלו היא קטנוע הווספה, שנוסע על שני גלגלים. בתרבות הפופולרית מקושרת הווספה עם נעורים ורומנטיקה, אך כלי הרכב האייקוני הזה לא היה מיוצר לולא הפסידה איטליה במלחמת העולם השנייה. בעקבות ההרס הנרחב בכבישי איטליה הגו בעלי חברת פיאג'ו את הרעיון לתכנן כלי רכב קטן, פשוט, זול, בעל צריכת דלק נמוכה שיאפשר נייודות, וכולם יוכלו לרכוב עליו ללא קשר למצב הכביש.

אמנם גם אופנוע היה יכול להתאים למשימת ההתמודדות עם הכבישים, אבל ד'אסקניו הרגיש שהאופנועים הם גדולים מדי, מלוכלכים ולא מהימנים, ולכן בחר לעצב רכב דו-גלגלי קטן יחסית, כזה שיתאים גם לבחורה בחצאית. השם וספה, שפירושו צרעה באיטלקית, נבחר בגלל הרעש המזמזם שהיה לקטנוע בסדרות הייצור הראשונות.

ההשראה לעיצוב הווספה באה מאמריקן איירבורן, אופנוע פלדה קטן שהאמריקאים הצניחו כדי לתמוך בכוחות ההתנגדות האיטלקים בזמן מלחמת העולם השנייה. האיירבורן עוצב במראה שמהדהד את הסטרימליין האמריקאי ואת קווי המתאר המעוגלים של החיפושית של פולקסוואגן.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

כדי להקל על השימוש בחר ד'אסקניו להעביר את ההילוכים אל הכידון ותכנן את המנוע מתחת למושב, כדי להגן על הרוכבים ועל בגדיהם מפני שמן וגריז. את גוף הווספה הוא עיצב בקווים זורמים ומעוגלים. חלקה הקדמי התבסס על מעין סינר שהגן על הרוכב מחרקים מעופפים ומאבנים שהיו עלולות לעוף בכבישים המבוקעים. הכידון התחבר מעל לסינר וכלל פנס אחד, מעין עין גדולה שמשני צדדיה מחושים שבקצה שלהם מראות, וידיות האחיזה מוקמו משני צדי העין. החלק האחורי נראה מהצד כמו טיפה, בהשראת סגנון הסטרימליין, ומלמעלה מוקם המושב המרופד.

בדומה למעצב, גם חברת פיאג'ו החלה את דרכה בתחום ייצור המטוסים, אך בהסכמי שביתת הנשק שלאחר המלחמה נאסר על איטליה לייצר מטוסים בעשר השנים הבאות. סיבה זו, לצד ההרס הנרחב של מפעלי פיאג'ו, היו הזדמנות לשנות את קו הייצור של החברה ולהתאימו לדרישה החדשה בשוק: כלי תחבורה אמין וזול שניתן להתנייד איתו בקלות בעיר.

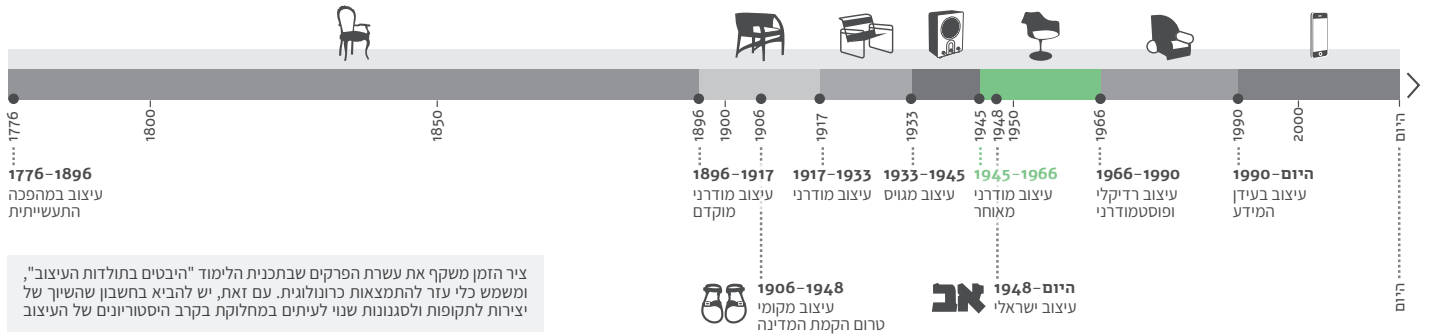
בתמיכת ארצות הברית שופצו המפעלים והותאמו לייצור המוצר החדש. התרומה של ארצות הברית לא נעצרה רק בתמיכה כלכלית. אחת הסיבות להפיכת הווספה לסמל מוכר היא השימוש בה בסרטים הוליוודיים כמו "חופשה ברומא" בכיכובה של אודרי הפבורן.

- <https://www.thelocal.it/20160422/happy-birthday-vespa-ten-facts-you-didnt-know-about-the-iconic-scooter>
- https://www.vespa.com/en_EN/Heritage.html
- <http://www.designindex.org/products/design/vespa-piaggio.html>
- <https://wide.piaggiogroup.com/en/articles/people/corradino-d-ascanio-true-genius/index.html>
- <https://www.designboom.com/design/giulio-iacchetti-classic-vespa-cantilevered-seat-electric-motor-04-11-2018/>

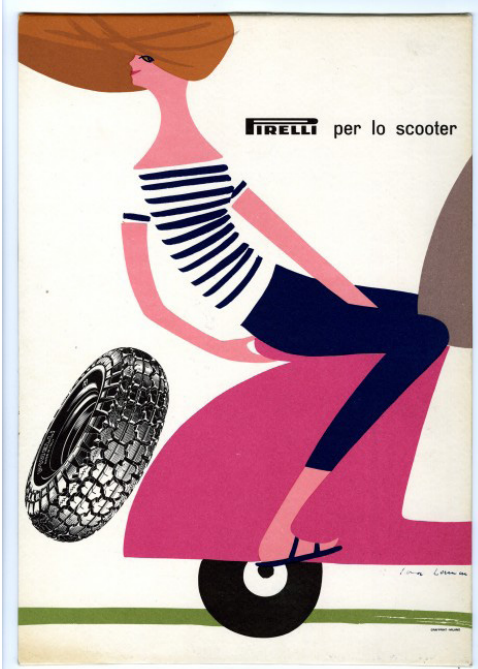
שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב". ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
כרזת 'פירלי בשביל הקטנוע'
Pirelli Per Lo Scooter'
poster'

Lora Lamm, Pirelli Per Lo Scooter, poster, 1959. Photo: <http://www.thisisdisplay.org>

שם היצירה: כרזת 'פירלי בשביל הקטנוע' Pirelli Per Lo Scooter' poster	פרטים
שנה: 1959	
טכנולוגיות ייצור: פוטומונטאז'	
מעצבת: לורה לם Lora Lamm	
סגנון: בל דיזיין	

לורה לם הייתה מאיירת ומעצבת שוויצרית, שעברה למילאנו שבאיטליה בשנת 1953 ובנוסף למעצבים שוויצרים נוספים שעברו למילאנו השפיעה על תחום העיצוב באיטליה, בסגנון שנודע בתור "סגנון מילאנו" (Stile Milanese). הקריירה של לם כמעצבת גרפית נפרשת על פני שישה עשורים, אך היא ידועה בעיקר בעקבות עשר השנים בהן עבדה במילאנו, בין השנים 1953 ו-1963, עת עיצבה אריזות וכרזות לחברות איטלקיות שונות.

סגנון העיצוב של לם מתבטא בעירוב טיפוגרפיה ואיור, קולאז' וצילום ובארגון החלל בצורה מאווררת ומינימליסטית ועם זאת מוקפדת, כך שכל אלמנט משרת את מטרת העיצוב ומתקשר את המסר בבהירות ובאלגנטיות, תוך שימוש באופטימיות ובהומור. סגנונה מוגדר על ידי שילוב בין מסר פשוט ודימוי חזק.

כרזה זו משלבת בין תצלום ואיור: האלמנט המרכזי בכרזה הוא איור של אשה בכפכפים, חולצת פסים ומכנסיים כחולים צמודים רוכבת על אחורי קטנוע ורוד. האישה מאויירת ברמה מסויימת של הפשטה - חולצת הפסים שלה מיוצגת רק על ידי סדרת פסים כחולים, ושאר הצורות מוגדרות על ידי קווים מעטים, בצורה המזכירה כתמי צבע או חיתוך נייר.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

גופה מוגדר בארבעה כתמים - שתי זרועות, ראש ורגל - והקרקע מתוארת כקו ירוק מאחורי גלגל הקטנוע. שיערה החום מתבדר מאחוריה ויוצא מתחום הכרזה בפינתה השמאלית העליונה. באחורי הקטנוע, מאחורי האישה ניתן לראות את המוצר אותו הכרזה מפרסמת: צמיג של חברת פירלי, המופיע בצורת תצלום ובכך בולט בניגודו לאיור הפשוט. לפני האישה, בימין הכרזה מופיע באיטלקית המשפט "פירלי בשביל הקטנוע", כאשר את מקום שם החברה במשפט ממלא לוגו החברה עם צורת האות P המוארכת האופיינית שלו.

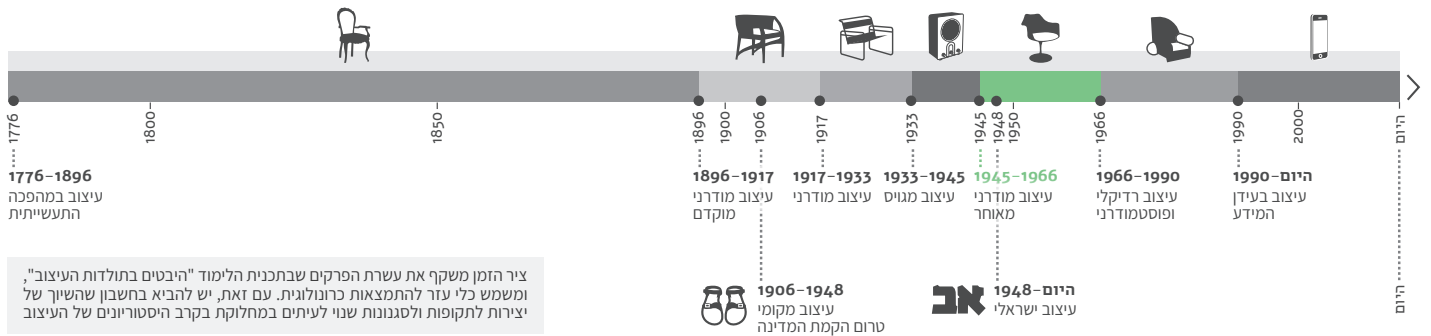
כרזה זו ממחישה היטב את רוח התקופה, ומייצגת את חברת הצמיגים כחלק בלתי נפרד מסגנון החיים הצעיר והאיטלקי של שנות ה-60. צמיג זה יוצר על ידי חברת פירלי לאחר מלחמת העולם השנייה על מנת להפיץ קטנועים ברחבי איטליה, בתקופה שהתאפיינה באופטימיות, פריחה כלכלית וחזרה לשגרה לאחר המלחמה. הקטנוע ייצג במידה רבה את החופש של הנשים המודרניות באיטליה, וכרזה זו מבטאת היטב את הלך הרוח האופטימי שאפיין הן את עיצובה של לם והן את התקופה בכללותה. ללם הייתה השפעה משמעותית על אופי העיצוב בחברת פירלי ובחברות איטלקיות נוספות, והיא תרמה רבות להגדרת סגנון העיצוב האיטלקי של שנות ה-50 וה-60.

- מאמר משנת 2017 על חייה פועלה של לם:
<http://www.eyemagazine.com/feature/article/a-breath-of-fresh-air>
- מאמר נוסף משנת 2017 על לם:
<https://www.pendulummag.com/art/2017/9/21/swiss-graphic-design-finding-lora-lamm>
- על עיצוביה של לם באתר הרשמי של חברת פירלי:
<http://www.fondazionepirelli.org/en/news-and-events/lora-lamm-swiss-designer-for-pirelli>
- על חייה של לם ופועלה באיטליה:
http://www.thisisdisplay.org/features/design_pioneer_lora_lamm

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 7.3.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

קערת הוונדרליר

Wonderlier Bowl Tupperware

Earl Tupper, 'Wonderlier Bowl' Tupperware, 1946. Plastic. National Museum of American History, Washington.

Photo: Smithsonian, fair use

שם היצירה: קערת הוונדרליר Wonderlier Bowl Tupperware
שנה: 1946
חומרים: פלסטיק שקוף
מעצב: ארל טאפר Earl Tupper
סגנון: מודרניזם אמריקאי של אמצע המאה (Mid-century modern)

פרטים

הממציא ארל טאפר עבד ככימאי בחברת דו פונט כחלק מצוות הפיתוח של חומרים פלסטיים בזמן מלחמת העולם השנייה. בשנת 1941 הוא החל לפתח באופן פרטי מוצרים פלסטיים שיועדו לשוק הביתי. קערת הוונדרליר הייתה בין פיתוחים אלה והמוצר הראשון שהשיקה החברה החדשה שהקים טאפר: טאפרוור.

הקערה נועדה לאחסון מזון ביתי, והחידוש שבה היה שיוצרה מפלסטיק, חומר שהבטיח עמידות לאורך זמן, בניגוד לכלי הקרמיקה והזכוכית השבירים יחסית. בנוסף לכך היא הייתה קלת משקל ביחס לכלי האחסון של התקופה. המראה של הקערה לא היה חדשני; החדשנות נשמרה לחומר שממנו יוצרה. הפלסטיק השקוף והצבעוני קרץ לעקרונות הבית האמריקאיות. בנוסף לחומריות החדשנית והשקיפות המפתה צוידה הקערה במכסה תואם שאפשר לשמור על שאריות המזון בכלי שבו הוגשו לשולחן ואף להעבירו ממקום למקום במקרה של אירוח אצל השכנים. בשנות הארבעים והחמישים התבססו מכירות הקערה בין השאר על כניסתם הרחבה של המקררים לבתים הפרטיים. האפשרות לשמור על האוכל טרי במקרר בזכות המכסה שמנע חדירת אוויר לקערה התחברה להתחזקות של ערכים כמו היגיינה ביתית ואכילה בריאה.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

חברת טאפרוור נהנתה מגל הפריחה הכלכלית שעבר על ארצות הברית כמנצחת הגדולה של מלחמת העולם השנייה, והיה לה חלק חשוב במהפכת הצריכה הביתית שהתפתחה בחסות פריחה כלכלית זו. החברה פנתה לעקרות הבית ממעמד הביניים, ושיטת השיווק שלה התבססה על אותו קהל. מוצרי החברה נמכרים עד היום במסגרת "מסיבות" שעורכת עקרת הבית בביתה ובמסגרתן היא ממליצה על המוצרים ומשווקת אותם. שיטת שיווק זו תרמה תרומה משמעותית להצלחת החברה.

• <https://www.saveur.com/gallery/Tupperware-Through-the-Ages#page-4>

• <https://www.tupperwarebrands.com/company/heritage>

• <https://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/story-brownie-wise-ingenuous-marketer-behind-tupperware-party-180968658/>

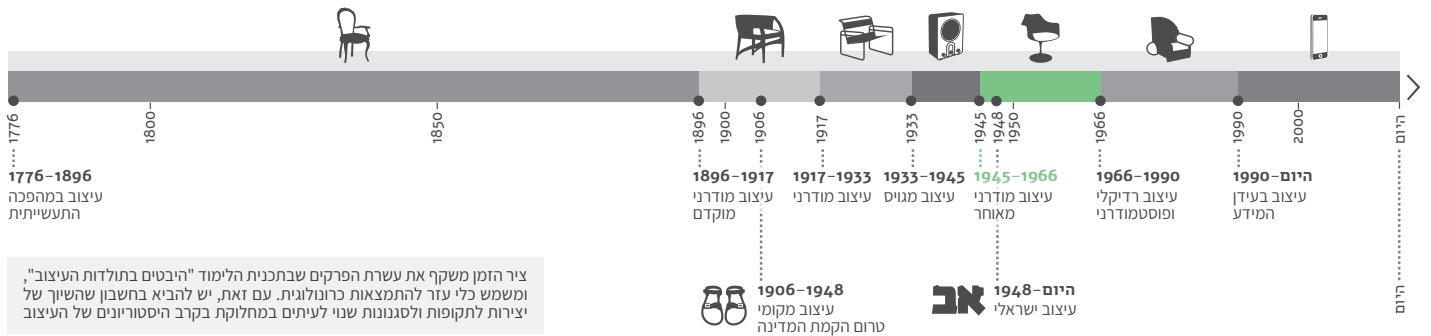
• <https://www.independent.co.uk/property/interiors/secret-history-of-tupperware-2100910.html>

הצעות להרחבת הקריאה

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
בית אימס
Eames house

Ray and Charles Eames, Eames house, California, 1949. Exterior, interior, main entry, facade.

Photo: www.flickr.com, CC BY-SA 2.0, Wikimedia Commons, CC BY 1.0.

פרטים	שם היצירה: בית אימס Eames house
	שנה: 1949
	חומרים: אלומיניום, פלדה, עץ לביד, פלסטיק, זכוכית
	מעצבים: ריי וצ'רלס אימס Ray and Charles Eames
	סגנון: מודרניזם של המחצית השנייה של המאה ה-20

תיאור ופרטים על היצר והיצירה

בית אימס, הידוע גם בשם בית אב-טיפוס 8, הוא ציון דרך של האדריכלות המודרנית של אמצע המאה ה-20. הבית נבנה בקצה המערבי של לוס אנג'לס, והוא שימש את יוצריו - המעצבים ובני הזוג צ'רלס וריי אימס - כביתם הפרטי עד מותם. אמנם מבחינת בני הזוג הבית תוכנן כדי לענות על צורכיהם, אבל אלה היו צרכים אוניברסליים ולכן הבית מתאים לכל בני האדם באשר הם. בני הזוג בחרו לעצב את הבית על בסיס מוצרים קיימים שיוצרו בייצור המוני, וכל הפריטים בו הוזמנו מקטלוגים בתפוצה רחבה. בעיני בני הזוג אימס בחירה זו הדגישה את תפקידו של העיצוב כמשפר חיים של רבים ולא כפרקטיקה לבעלי האמצעים.

הבית תוכנן כחלק מתחרות לתכנון בתים שיזם המגזין האמריקאי "אמנות ואדריכלות". מארגני התחרות הודיעו כי המגזין עצמו יהפוך ללקוח ויזמין סדרה של בתים ניסיוניים שנועדו לבטא את חיי האדם בעולם המודרני. בתים אלה נבנו ורוהטו באמצעות חומרים וטכנולוגיות שפותחו במסגרת המאמץ המלחמתי של מלחמת העולם השנייה. כל בית

יתוכנן ללקוח אמיתי או היפותטי, תוך התחשבות בכל צורכי הדיור העכשווי. במקרה של בני הזוג אימס תוכננו שני בתים: בית אחד נבנה בשבילם והבית השני נבנה במגרש הסמוך לביתו של עורך המגזין.

בני הזוג אימס הציגו שהבית שהם מתכננים יהיה לזוג נשוי שעובד בעיצוב ובאמנות גרפית וילדיו כבר לא גרים בבית. הם רצו מקום שישמש רקע לחיים עצמם. הבית תוכנן כחלק מסביבתו הטבעית ונועד להשתלב איתה ולא לכפות את עצמו עליה. הבית מדגים רבים מהערכים שהעסיקו את בני הזוג בעבודתם, כמו: יחסי אורח-מארח, חשיבות החוויה האישית, היחס לטבע, היחס שבין החיים לעבודה ובין העבודה לחיים וחשיבות הפרטים.

בית אימס מורכב משתי תיבות מלבניות עשויות זכוכית ופלדה: האחת משמשת כבית מגורים והשנייה כסטודיו לעבודה. המבנים תוכננו לאורך ציר מרכזי הכולל חצר עם מבט לכיוון הים וחצר נוספת שמחברת בין חלל המגורים לחלל העבודה וכן חניה באזור הסטודיו. החזיתות, בגובה חמישה מטרים, הן למעשה מערכת של רשתות פלדה צבועות בשחור שחלקן מולאו במשטחי זכוכית (שקופה או חלבית), לוחות אלומיניום או משטחי עץ. השימוש ברשת הפלדה והמילויים השונים יוצרים מראה כמעט מונדריאני. הכניסה מסומנת בחלון מחופה זהב.

בדומה לחתך של ביתן הרוח החדשה שעיצבו לה קרבוזייה ופייר ז'אנרה, החלק העליון של הבית משמש לחדרי השינה והוא צופה לכיוון החלל הציבורי שחלקו בגובה שתי קומות ואילו בפינת ההסבה הגובה נמוך יותר כדי ליצור תחושה אינטימית.

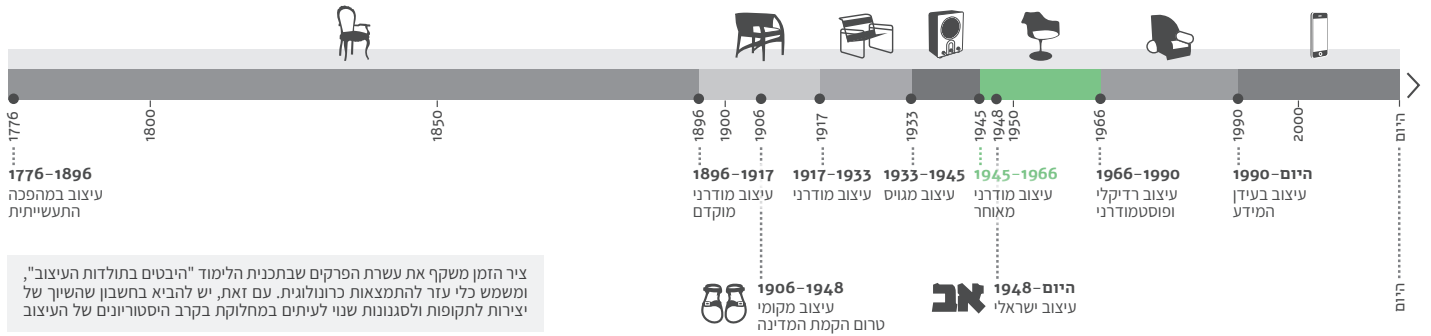
- <https://www.apollo-magazine.com/california-dreaming-reconsidering-the-work-of-charles-and-ray-eames/>
- <http://eamesfoundation.org/house/eames-house/>
- <https://www.archdaily.com/66302/ad-classics-eames-house-charles-and-ray-eames>
- <https://www.architecturaldigest.in/content/iconic-house-eames-ray-charles-eames-los-angeles/#s-cust0>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 8.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

כורסת הסבה והדום

Eames Lounge Chair and ottoman

Ray and Charles Eames, Eames Lounge Chair and Ottoman, 1956. Photo: Wikimedia Commons, public domain

שם היצירה: כורסת הסבה והדום Eames Lounge Chair and ottoman	פרטים
שנה: 1956	
חומרים: לביד רוזווד מכופף, רגלי אלומיניום, גומי וריפוד עור	
מעצבים: ריי וצ'רלס איימס Ray and Charles Eames	
סגנון: מודרניזם של אמצע המאה (Mid-century modern)	

כורסת ההסבה וההדום שעיצבו בני הזוג ריי וצ'רלס איימס נחשבים לאחד הסמלים המוכרים ביותר של העיצוב האמריקאי בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה. צמד הרהיטים כיכב בסדרות ובסרטים רבים, והמגזין "טיים" אף הכריז עליהם בסוף שנות ה-90 של המאה ה-20 ככיסא של המאה.

הכורסה עוצבה בעקבות בקשתו של בילי ויילדר, במאי סרטים הוליוודי מצליח וחברם של בני הזוג, והיא נועדה לשמש למנוחה ביתית בלי לוותר על הערכים האסתטיים. ההשראה לעיצוב הייתה כפולה: מצד אחד כפפת הבייסבול האמריקאית המוכרת העשויה מעור ומקבלת לתוכה ברכות את הכדור, ומצד שני כיסא המועדון האנגלי המסורתי, תוך מתן פרשנות עכשווית מבחינת החומרים והביצוע.

בכורסה הנושאת את שמם של בני הזוג בא לידי ביטוי העיסוק הנרחב שלהם בפוטנציאל העיצובי הטמון ברהיטים העשויים מעץ לביד מכופף בחום. שיטת ייצור זו אפשרה ליהנות מיתרונות החוזק והמראה של העץ ובמקביל לייצר לו מראה רך

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

וזורם יותר. עיצוב הכורסה הוא תוצר של תהליכי מחקר שנמשכו שעות רבות בסדנת העיצוב במטרה לבחון את מגבלות הכיפוף של העץ, כמו גם את אפשרויות הייצור ההמוני שלו.

העיצוב מתבסס על שלוש קליפות של עץ לבד: אחת לישיבה, השנייה למשענת והשלישית להדום. שתי הראשונות חוברו בחלקן האחורי בעזרת מערכת תמיכה של שני פרופילי אלומיניום שהתחברו לחלק האחורי של הכורסה בעזרת מחברים מגומי. הבסיס שעליו התחברה הקליפה התחתונה היה מערכת רגליים מאלומיניום שמתחילה כצינור אחד ומתפצלת לארבע רגליים שייצבו את הכורסה. כל אחת מהקליפות רופדה בעור שחור שכמו מילא את החלל בתוך הקליפה ללא מחברים נראים לעין. מראה זה נוצר בזכות מערכת מתיחה חדשנית שהתבססה על טבעות נסתרות ורוכסן ואפשרה להימנע מחיבור בעזרת ברגים או מסמרים שהיו פוגמים במראה הנקי.

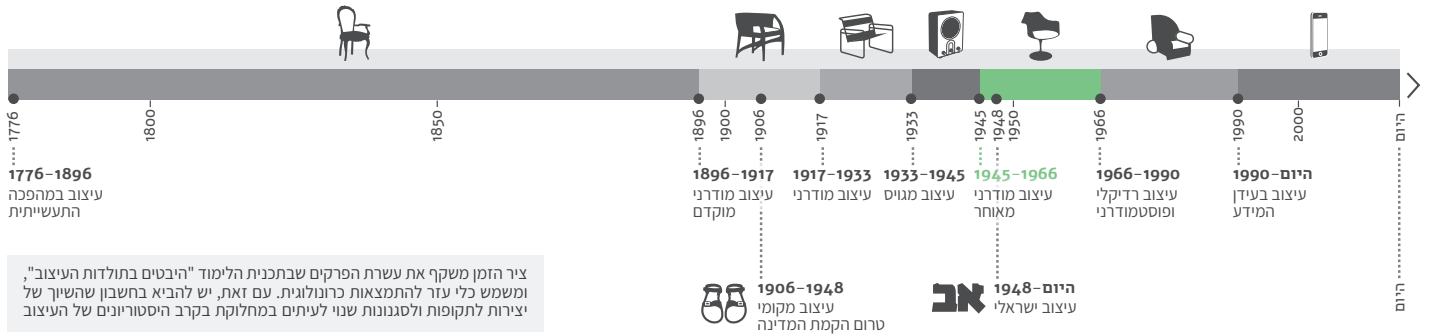
אף שהכורסה נתפסת כמייצגת של המודרניזם האמריקאי שהתמקד בעיצוב מוצר המבוסס על תהליכים של ייצור תעשייתי, הביקורת עליו מתייחסת בדיוק להיבט זה. הייצור של הכורסה יקר בגלל הצורך לחבר בין העץ הלבד לעור ובשל השימוש בלביד תעשייתי שמיוצר מעץ הדובדבן היוקרתי והיקר. כל אלו הפכו את הכורסה מבשורה דמוקרטית של עיצוב נגיש להמונים למוצר לבעלי כיסים עמוקים בלבד.

- <https://www.hermanmiller.com/products/seating/lounge-seating/eames-lounge-chair-and-ottoman/>
- <https://www.moma.org/collection/works/3325>
- <https://www.apollo-magazine.com/california-dreaming-reconsidering-the-work-of-charles-and-ray-eames/>
- <https://www.dwell.com/article/the-history-behind-americas-favorite-chair-the-eames-lounge-and-ottoman-2f83e1b8>
- <https://www.dezeen.com/2014/12/05/dezeen-a-zdvent-calendar-eames-lounge-chair-charles-ray-eames/>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Philip Johnson, The Glass house, New Canaan, Connecticut, 1949. Photo: Library of Congress Prints and Photographs Division Washington, public domain

היצירה:
בית הזכוכית, קונטיקט, ארצות הברית
The Glass house, Connecticut, USA

שם היצירה: בית הזכוכית, קונטיקט, ארצות הברית The Glass house, Connecticut, USA

שנה: 1949

חומרים: פלדה, זכוכית, חרס שרוף ועץ

אדריכל: פיליפ ג'ונסון Philip Johnson

סגנון: מודרניזם של אחרי מלחמת העולם השנייה (Post War Modernism)

פרטים

האדריכל האמריקאי פיליפ ג'ונסון בנה את בית הזכוכית באחוזה מגוריו בניו כנען בהשראת בית פארנסוורת, הפרויקט האייקוני של האדריכל מיס ואן דר רוהה. הבית נחשב לסמל אדריכלי שבוחן שאלות אדריכליות הנוגעות ליחסי פנים חוץ וחלוקת חלל המבנה.

ג'ונסון, אדריכל פורץ דרך, מוכר גם בזכות פועלו בתחום האופרות של מוזיאון המומה. הוא היה האוצר בתערוכות מרכזיות כמו תערוכת הסגנון הבינלאומי, שנחשבה לתערוכה שהציגה לעולם את המודרניזם האדריכלי בשנים שבין המלחמות. כהוגה בתחום האדריכלות, גם בית הזכוכית שעיצב הוא ניסיון כמעט תיאורטי בהפשטה של התחום שנולד בעקבות דיון בנושא עם ואן דר רוהה. הבית הוא בעצם קוביית זכוכית עם פרופילי פלדה בחתך מרובע, בגודל 17 מטר על 10 מטרים. פרופילי הפלדה ממסגרים את הזכוכית באופן מינימלי ומאפשרים חשיפה מלאה לצמחייה ולנוף של הסביבה. המראה הנקי מושג גם בזכות השימוש בפרופילים כפרט המקבל את הזכוכית. בכל אחת מפאותיו של הבית

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

נמצאת דלת הזזה רחבה שמייצרת חיבור ישיר בין פנים המבנה לחוץ העוטף אותו. הדלת עשויה מהפרופילים כדי לא לפגום בניקיון המראה ובהמשכיות של החלונות.

חלל המבנה כולל מטבח, חדר רחצה וסלון. כדי לייצר פרטיות מסוימת באזור השינה חולק החלל באמצעות ארון עץ גדול שניצב במרכזו – מצד אחד אזור המטבח והסלון ומהצד השני אזור השינה. חדר הרחצה נמצא בתוך גליל לבני חרס אטום ששומר על פרטיות המשתמשים. בצדו השני של הגליל מוקמה האח לחימום הבית. הרצפה עשויה אריחי חמר אדום שרוף המונחים בדוגמת שלד דג (herringbone). רוב הרהיטים הועברו לבית הזכוכית מדירתו של ג'ונסון בניו יורק, דירה שמיס ואן דר רוהה תכנן ב-1930. בחירה זו מדגישה כי הבית התפתח מהמודרניזם של לפני מלחמת העולם ומזהה אותו עם עבודתו של ואן דר רוהה. כמו כן, בזכות הריהוט בעל הקווים הנקיים הבית הוא חלל על-זמני מבחינה סגנונית.

בית הזכוכית הוא הראשון מתוך תריסר בניינים בסגנונות שונים שבנה ג'ונסון בחלקיה השונים של האחוזה. כל אחד מהם מייצג שלב התפתחותי באדריכלות שלו. עם סיום בנייתו של בית הזכוכית התגורר בו ג'ונסון זמן מה, עד שהחליט לעבור להתגורר בבית הלבנים הסמוך ולהשתמש בבית הזכוכית כסלון תרבותי לאירוח.

• <https://www.archdaily.com/60259/ad-classics-the-glass-house-philip-johnson>

• <http://theglasshouse.org/explore/the-glass-house/>

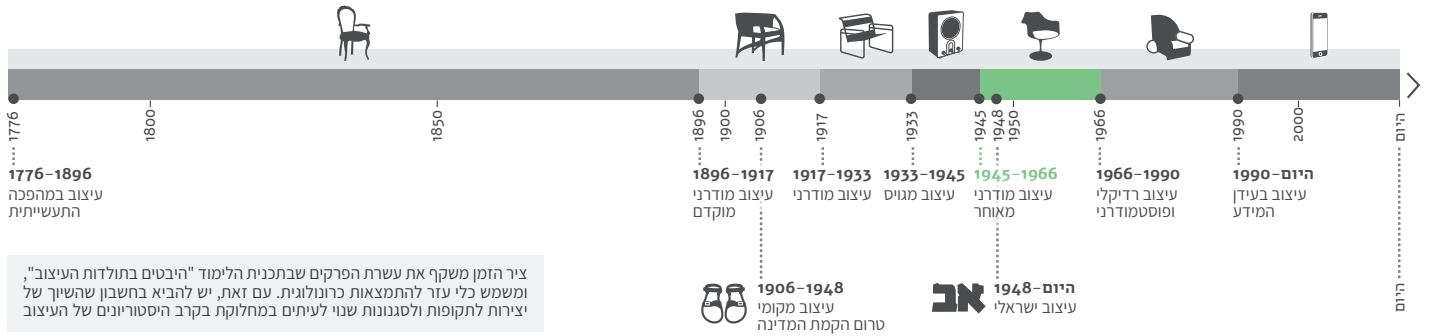
• <https://www.architecturaldigest.com/story/architect-philip-johnson-glass-house-modernism-article>

• <https://www.haaretz.co.il/gallery/architecture/1.1903179>

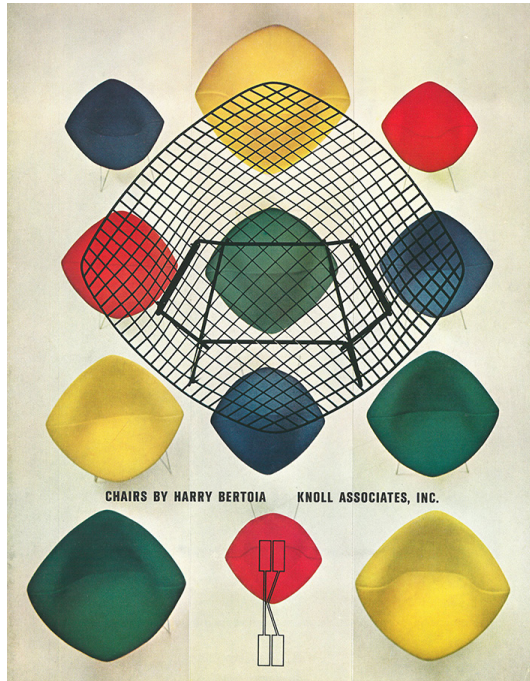
שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 8.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיור של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת בקרב היסטוריונים של העיצוב

Herbert Matter, graphic advertising for the Bertoia Diamond Chair by Harry Bertoia, 1950. Photography by Herbert Matter. Image courtesy of Knoll, Inc.

היצירה:

פרסומת לכיסא ברטויה Harry Bertoia ad

שם היצירה: פרסומת לכיסא ברטויה Harry Bertoia ad

שנה: 1950

טכנולוגיות ייצור: צילום

מעצב: הרברט מאטר Herbert Matter

סגנון: סגנון העיצוב השווייצרי

פרטים

עם סיום מלחמת העולם השנייה התחילה בארצות הברית תקופה של אופטימיות ופריחה כלכלית, שהתבטאו בעלייה במכירות של מוצרי צריכה, הקמת קניונים, התפתחות תחביבים כגון גינון ועוד. במקביל למגמות הללו, הייתה גם חזרה למגמות קודמות בתחומי העיצוב השונים, שבמהלך המלחמה גוייסו למטרות תעמולה (למשל תחום עיצוב הכרזה) או הופסקו כליל (עיצוב מוצר, בעת שמוצרים שונים נאסרו לייצור כגון מקלטי טלוויזיה).

המעצב השווייצרי הרברט מאטר שפעל באירופה בשנות ה-20 וה-30 היגר לארצות הברית בשנת 1936 והביא איתו לארצות הברית את סגנון העיצוב השווייצרי. מאטר היה רק אחד מבין מספר מעצבים שלמדו בשוויץ והיגרו לארצות הברית, מגמה שתרמה רבות להפיכת סגנון העיצוב השווייצרי לסגנון העיצוב הרווח בתחומי עיצוב הכרזה והעיצוב הגרפי בכלל. עם הגעתו לארצות הברית מאטר החל לעבוד כמעצב גרפי במערכותיהם של מספר מגזינים, ביניהם 'ווג' ו'הארפר'ס באזאר', שתפוצתם הרחבה תרמה להפצת סגנונו העיצובי של מאטר. בשנת 1946, כעשור לאחר הגעתו לארצות הברית, מאטר החל לעבוד בחברת קנול, שם עבד במשך שני עשורים - עד לשנת 1966.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

כרזה זו לחברת קנול עוצבה לפרסום כיסא של המעצב הארי ברטויה, המהווה את אחת הדוגמאות לסגנון עיצוב הריהוט שפרח באותה תקופה וזכה לשם "מודרניזם של אמצע המאה" (Mid-century modern) - סגנון שהושפע מסגנונות העיצוב הטוב והבל דיזיין שפרו באירופה, והתבטא בצורות רכות המתאימות לגוף האדם.

הכרזה מציגה תצלומים ממבט עילי של תריסר כיסאות המסודרים בארבע שורות של שלושה כיסאות כל אחת. זויות הצילום גורמת לכל כיסא להיראות כמעין ריבוע בצבע אחיד, שקצוותיו מעוגלים והוא עומד על חודו. הכיסאות מרופדים בצבעים שונים- אדום, כחול, צהוב וירוק - ונבדלים זה מזה גם בגודלם, בגלל צילומם במרחקים שונים. ניתן לראות את המקום בו חוברו התצלומים השונים באמצעות הבדלים קלים בתאורה ביניהם. על-גבי שלוש שורות הכיסאות העליונות מופיע תצלום של שלדת הכיסא דרכה ניתן לראות את הכיסאות הצבעוניים: שלדת הכיסא מורכבת מקווים שחורים דקים בצורת רשת, המתווה את רגליו של הכיסא ואת צורת הריפוד המרובעת. מתחת התצלום מופיעה שורת הכיתוב "כיסאות של הארי ברטויה חברת קנול בע"מ", באותיות גדולות ובכתב סאן-סריפי בולט, ומתחתיה (על גבי הכיסא האמצעי התחתון) לוגו החברה - אות K מוארכת בגופן סלאב-סריפי בעל ניגודיות קיצונית.

מאטר הושפע מתנועות שונות, ביניהן הקונסטרוקטיביזם, וניתן לראות בכרזה זו את סגנונו הייחודי ואת שימוש בתצלום עבור יצירת קומפוזיציה כמעט מופשטת.

- על פועלו של הרברט מאטר בחברת קנול:

<https://www.knoll.com/knollnewsdetail/herbert-matter-defining-knoll>

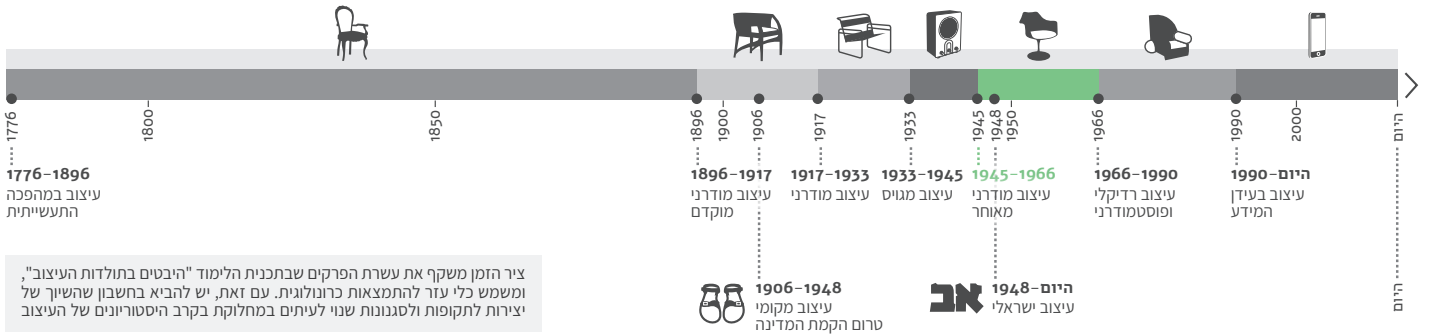
- אתרו הרשמי של מאטר, המכיל בין השאר גלריית כרזות בעיצובו:

<http://herbertmatter.org>

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 7.3.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

George Nelson and Irving Harper, Marshmallow Sofa, 1956. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0

היצירה:
**ספת המרשמלו
 (כורסת אוהבים
 מרשמלו מס' 5670)**
**Marshmallow sofa
 (Marshmallow
 Love Seat #5670)**

שם היצירה: ספת המרשמלו (כורסת אוהבים מרשמלו מס' 5670)
 Marshmallow sofa (Marshmallow Love Seat #5670)

שנה: 1954

חומרים: אלומיניום, צינורות פלדה מכופפת בחתך מרובע, ריפוד וציפוי ויניל

מעצב: ג'ורג' נלסון George Nelson

סגנון: מודרניזם אמריקאי של אמצע המאה (Mid-century modern)

פרטים

בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה עסקו מעצבים אמריקאים רבים בניסיונות להגדיר מחדש את תרבות העיצוב האמריקאית. ספת המרשמלו שעיצבו ג'ורג' נלסון וארווינג הרפר לחברת הרמן מילר נחשבת לאחד מאותם ניסיונות מסקרנים.

נלסון היה המעצב הראשי של חברת הרמן מילר, והוא העסיק רבים מהמעצבים שהובילו את העיצוב האמריקאי המודרני בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה. בשנת 1954 הגיע סוכן מכירות של חברת פלסטיק לסטודיו של נלסון בניו יורק והציג בפניו דוגמה לדיסק מרופד שהחברה שלו ייצרה מקצף פלסטי. נלסון והרפר, שעבד כשכיר בסטודיו שלו, התלהבו מההתפתחות הטכנולוגית, וכך נולד הרעיון לעצב ספה שתאתגר את התפיסה המקובלת של ישיבה על ספות. אם בספות רגילות הבסיס הוא מסגרת עץ המצופה בריפוד ובטקסטיל, בספת המרשמלו הבסיס הוא מסגרת חשופה שאליה מחוברות 18 יחידות ריפוד עגולות ונפרדות שתומכות ביושב במיקומים אסטרטגיים. זו תפיסה מקובלת

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

בכיסאות, אך הרעיון לייבא אותה לתחום הספות ולא להתבסס על משטח מרופד נתפס כרדיקלי. שינוי תפיסתי נוסף שגולם במראה הספה היה האפשרות ליצור משטחי ישיבה רציפים שנחתכים בגדלים שונים על פי דרישות הלקוח.

הבחירה לרפד את היחידות המעוגלות בצבעים שונים יצרה ספה במראה פופי עם צבעוניות עזה ולא שגרתית שמושכת תשומת לב. גיוון הצבעוניות של הכריות אפשר לייצר גרסאות רבות ומיוחדות לכאורה בלי לייקר את תהליך הייצור. למרבה הצער, הייצור של ספת המרשמלו התגלה כיקר במיוחד בגלל עבודת היד שנדרשה לריפוד הכריות הרבות. כמו כן, הרדיקליות העיצובית לא התקבלה בקרב הקהל הרחב, ורק צרכנים פרטיים מעטים קנו את הספה. בשל הביקוש המצומצם, שהיה ברובו למשרדים ולבתי מלון, הופסק ייצור הספה ב-1965.

• <https://www.hermanmiller.com/products/seating/lounge-seating/nelson-marshmallow-sofa/>

• <http://www.idesign.wiki/marshmallow-sofa-by-george-nelson-1956/>

• <http://www.georgenelsonfoundation.org/george-nelson/index.html#featured/marshmallow-sofa>

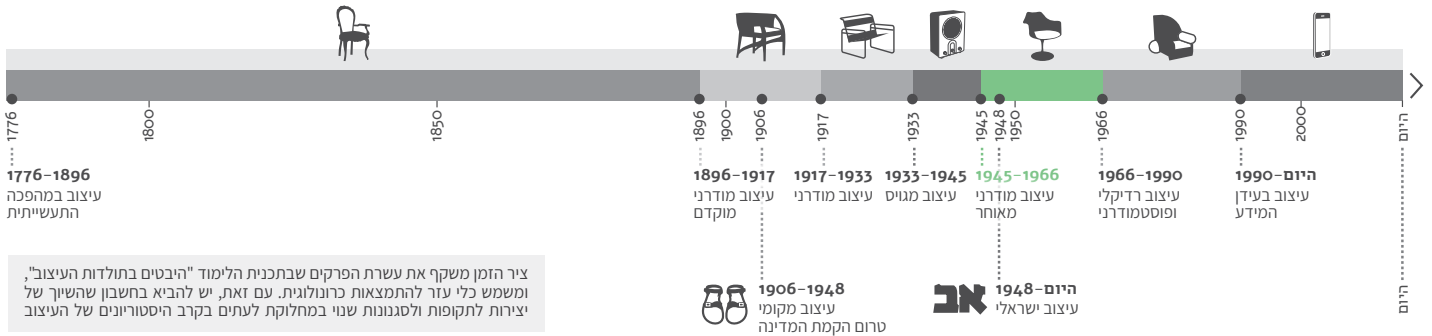
• <https://www.daniellaondesign.com/blog/the-marshmallow-sofa>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
כרזה לטנדר שברולט פליטסייד משנת 1958
Chevrolet Fleetside poster

"New 58 Chevrolet" poster, General Motors, 1958. Courtesy of GM Media Archive

שם היצירה: כרזה לטנדר שברולט פליטסייד משנת 1958	פרטים
שנה: 1958	
טכנולוגיית ייצור: דפוס אופסט	
מעצב: ג'נרל מוטורס (מעצב לא ידוע) General Motors (designer unknown)	

העשור שלאחר מלחמת העולם השנייה התאפיין בהתאוששות ממנה ובניסיון לחזור לשגרה שהתקיימה לפנייה. הדבר התבטא היטב בעיצוב הכרזות של התקופה - לא עוד כרזות התעמולה של שנות המלחמה בסגנון המובהק, אלא כרזות העוסקות בתרבות הצריכה ובהנאות החיים כגון מזון, אופנה, בידור ומוצרי אלקטרוניקה.

בתקופה זו צמחו סוכנויות הפרסום הגדולות, הצילום נעשה חלק מהעיצוב הגרפי, ומוצרי צריכה כגון מכוניות, טלוויזיות וטלפונים נכנסו למרבית הבתים בארצות הברית.

גם בתחום ייצור הרכב באותה תקופה חלו שינויים: החברות פורד וג'נרל מוטורס החלו לייצר רכבי עבודה שטטשו את ההבחנה בין מכוניות פרטיות לטנדרים, שעיצובם היה עד אז מינימלי. בטנדרים החדשים שיוצרו היו שמשות רחבות ומעוגלות, פתחי גלגלים מסוגננים, ופנים הרכב היה מעוצב ונוח יותר, מה שגרם לרכבים אלה להיעשות סמלי סטטוס, בניגוד לכלי הרכב הפרקטיים הקיימים. מאפיינים אלה, בנוסף לחידושים כגון מיזוג אוויר ומנעולים פנימיים, נחשבו לפורצי דרך בייצור מכוניות עבודה באותה תקופה וביטאו את המעבר מתעשיית מלחמה לתעשיית שגרה וצרכנות.

תיאור היצירה

כרזה זו מפרסמת טנדר ממודל Fleetside של חברת שברולט משנת 1958. הטנדר עמוס בציוד ומאויר בסגנון ריאליסטי, והכרזה מציגה דמויות מאוירות המביטות בך בקנאה, ושורת טקסט: "Just out! new, wide and handsome", המבטאת את רוח התקופה ואת החידושים שרכב זה מבשר עליהם. הכותרת הבולטת של הכרזה, "New '58 Chevrolet", מדגימה גם היא את העקרונות ששלטו בכלכלה שלאחר המלחמה, כגון המודל השנתי וצרכנות המבוססת על חידוש מתמיד.

• <https://www.internationalposter.com/style-primers/1950s-style-posters/>

• <https://www.widewalls.ch/50s-posters/>

• <https://www.internationalposter.com/a-brief-history-of-the-poster/>

הצעות להרחבת הקריאה

שם הכותב: יובל אברמי

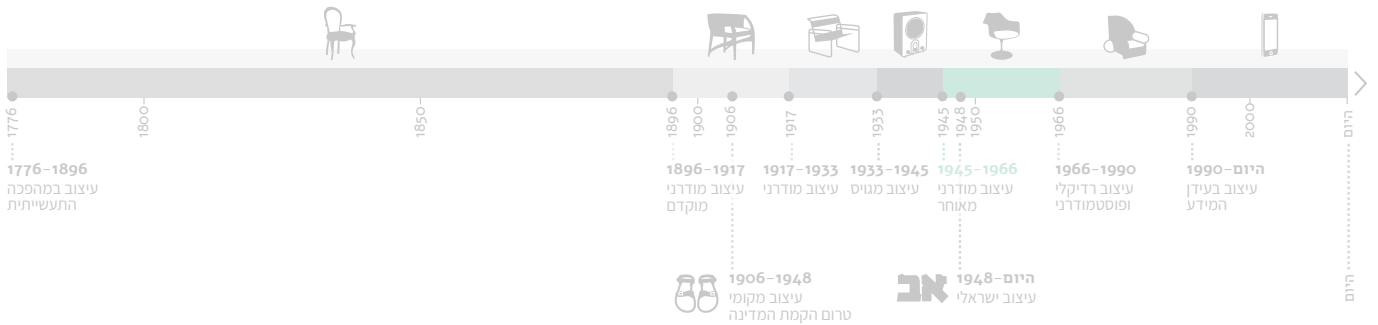
תאריך: 21.11.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

יצירות במקצוע מוביל אמנות שימושית חלק ג': היבטים בתולדות העיצוב

240 ש"ש | (כיתות י"א-י"ב)

חלק ג.6. העיצוב המודרני המאוחר

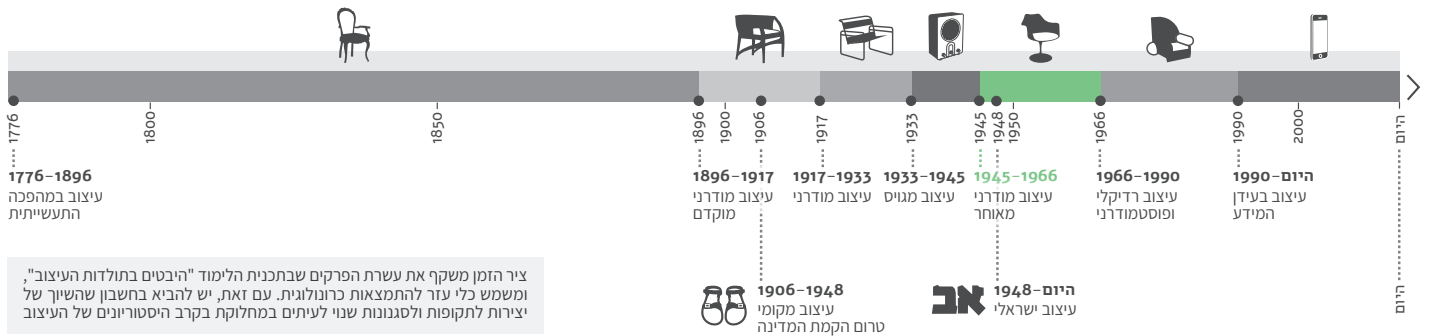

יצירות להרחבת הדיון בכיתה
לא יופיעו בבחינות הבגרות

המינהל לתקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות למשרד החינוך

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

שער לקטלוג לה רינשנטה

La Rinascente Golf catalogue cover

Max Huber, La Rinascente Golf catalogue cover, Studio Boggeri, c. 1955. Photo: Archivio Grafica Italiana

שם היצירה: שער לקטלוג לה רינשנטה La Rinascente Golf catalogue cover
שנה: 1951
טכנולוגיות ייצור: צילום
מעצב: מקס הובר Max Huber
סגנון: בל דיזיין, עיצוב שוויצרי

מקס הובר היה מעצב שוויצרי, שפעל רבות באיטליה ותרם ליצירת השפה החזותית האופיינית שרווחה באיטליה בשנות ה-50 וה-60 של המאה ה-20. הובר נולד בשוויץ בשנת 1919 ולמד בבית הספר לאמנות בציריך (Zurich School of Arts and Crafts). כשהיה בן 21 עבר למילאנו, והחל מיד לעבוד בסטודיו בוגרי (Studio Boggeri) לאחר שבעל הסטודיו התרשם מכרטיס הביקור אותו עיצב בעצמו ושכר אותו לעבודה. הובר הצליח רבות במילאנו - סגנון העיצוב החדשני שפותח בשוויץ התאים רבות לאווירה החדשנית שרווחה בעיר, שמצד אחד היוותה מרכז לתנועות אוונגארד מאז פרסום המניפסטו הפוטוריסטי בידי פיליפו מאריני ומאיך לא היה בה בית ספר לעיצוב, ולכן חסרו בה מעצבים גרפיים מקומיים.

הובר עיצב את השער הנ"ל עבור קטלוג למכירת מוצרי ספורט שנמכרו בחנות היוקרה לה רינשנטה. השער מודפס בשני צבעים, ירוק ושחור על נייר לבן (הצבעים הדומיננטיים הנראים במגרש גולף), ומכיל מספר מרכיבים עיקריים: בשער הקדמי ניתן לראות תצלום גבר הנראה מאחור וחובט בכדור באמצעות מחבט גולף. החבטה עצמה היא האלמנט הבולט בכרזה, והיא מיוצגת באמצעות חזרה על דימוי המחבט - המאוייר בלבן על הרקע הירוק - מעל לארבעים פעמים,

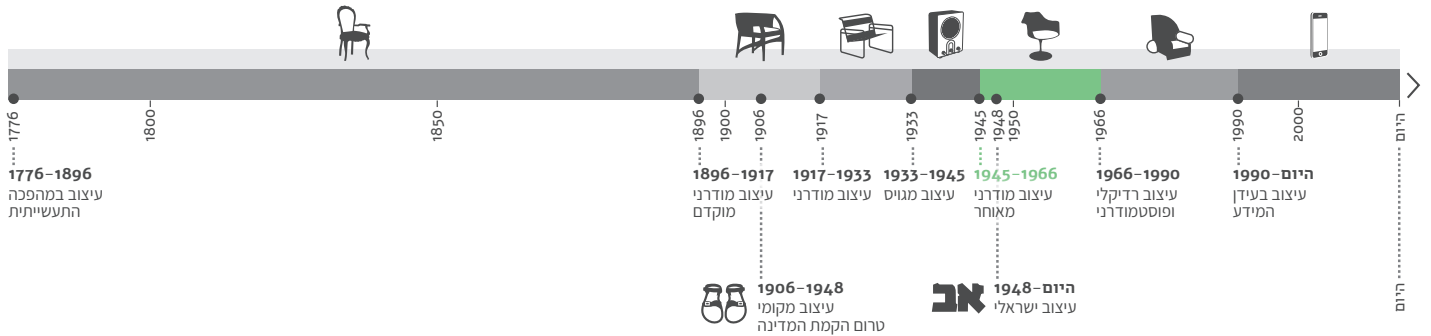
בזווית סיבובית שממחישה את תנועתו. תנועת המחבט מודגשת באמצעות מקצב הקווים, ההולכים ונעשים צפופים עם התקדמות המכה, ויוצרים צורה ספירלית מתכנסת. בשער האחורי נראה בהגדלה רבה (ביחס לדמות הגבר) תצלום של כדור גולף ועל גביו אליפסה לבנה, ומעליהם מצטלבים ארבעה מחבטי גולף. מלבד הדימויים, השער הקדמי מכיל את שם החנות, לה רינשנטה, ואת המילה 'גולף' הכתובה בשחור בגופן סריפי על גבי הרקע הירוק ואיור מחבטי הגולף הלבנים. כרזה נו נחשבת לאחת מיצירות המופת המייצגות של סגנון העיצוב הגרפי באיטליה באותה תקופה, ושל סגנון העיצוב השוויצרי בכלל. בדומה לשאר המעצבים השוויצרים שהיגרו למילאנו באותן שנים, תקופתו של הובר באיטליה תרמה רבות להגדרת סגנון העיצוב האיטלקי שהושפע מ"הסגנון השוויצרי" (Swiss style). שני הסגנונות נחשבים למשפיעים על מגמות בעיצוב הגרפי עד היום.

- על חייו של מקס הובר ועל פועלו כמעצב (בין השאר על תקופתו בסטודיו בוגרי):
<http://www.iconofgraphics.com/Max-Huber>

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 7.3.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

Helvetica

Aa Ee Rr **a**

Aa Ee Rr

Kunsthalle

abcdefghijklmnopqrstu
vwxyz

0123456789

היצירה:

גופן הלווטיקה

Helvetica typeface

Max Miedinger, Helvetica typeface, 1957. Photo:Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0

שם היצירה: גופן הלווטיקה Helvetica typeface
שנה: 1957
טכנולוגיות ייצור: עיצוב גופן ויציקת אותיות ממתכת
מעצב: מקס רידינגר Max Miedinger
סגנון: "עיצוב טוב"

פרטים

לאחר כניעתה של גרמניה 8 במאי 1945, שהביאה לקץ מלחמת העולם השנייה, העיצוב בגרמניה שב למקום בו הפסיק: חזרה לסגנון הבינלאומי ולעקרונות העיצוב שרווחו בבאוהאוס ונקטעו עם סגירתו על-ידי הנאצים. העיצוב לאחר המלחמה נעשה פשוט, פונקציונלי, גאומטרי, ובעיקר אוניברסלי - זאת בניגוד לתפיסות הלאומיות שניסו להדגיש את ייחודו של הלאום הגרמני, והשפיעו על הטיפוגרפיה בזמן השלטון הנאצי.

אחת הדוגמאות המובהקות לכך היא הגופן הלווטיקה, שעוצב על-ידי מקס מידינגר בשנת 1957 והפך בין-לילה לאחד הגופנים המצליחים והמשפיעים במאה ה-20. גופן הלווטיקה נועד לענות על רצונם של מעצבים גרפיים רבים בפונט סן-סריפי פשוט ורב-שימושי, והוא הפך במהרה לסימן ההיכר של סגנון העיצוב הטיפוגרפי הבינלאומי, או "הסגנון השוויצרי", שרווח בעבודותיהם של מעצבים שוויצרים רבים בשנות ה-50 וה-60. הגופן פורסם תחילה תחת השם "נויה האס גרוטסק" (Neue Hass Grotesk) על שם החברה לייצור גופנים "האס" שעיצבה אותו, ובשנת 1960 נמכר לחברת לינוטיפ לשיווק גופנים שמתגה אותו מחדש תחת השם הלווטיקה - שם שמשמעותו בשפה הלטינית הוא "שוויצרית" (שמה ההיסטורי של שוויץ בלטינית הוא הלווטיה - Helvetia).

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

הגופן מתאפיין בגובה שורה (x-height) גבוה, סיום משיכות מכחול בזווית ישרה, וריווח צר יחסית בין האותיות, שמקנה לטקסט מראה דחוס וקומפקטי. מאפיין נוסף של הגופן הוא מרווחים לבנים צרים מאוד באותיות כגון e - i s, שמקשים על קריאתם בגדלים קטנים בדפוס ובהקרנה על מסך.

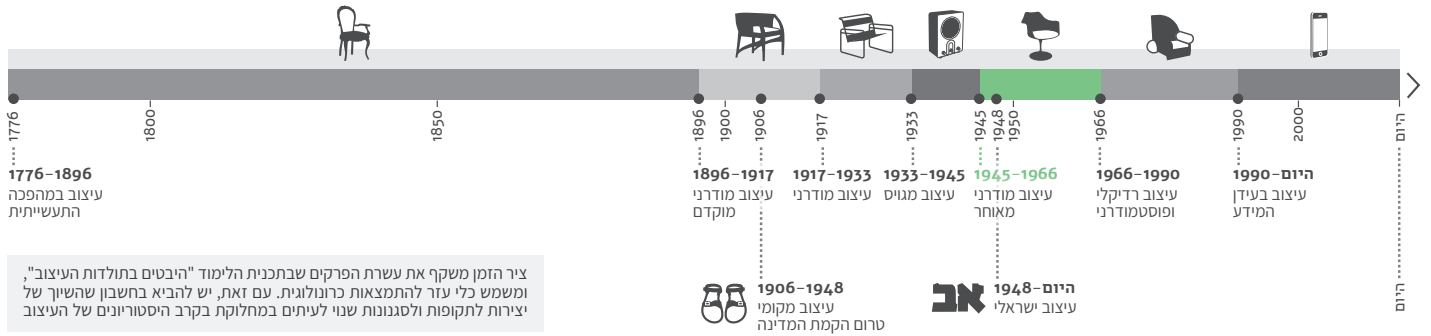
הגופן נעשה במהרה לאחד הגופנים הנפוצים ביותר בעולם - טענה מוכרת היא שלא ניתן להעביר יום בלי להיתקל בו. בדומה לשאר עקרונות "העיצוב הטוב", גם גופן הלווטיקה התפשט במהרה בעולם בזכות מגזינים שיצאו לאור בשוויץ ופורסמו במספר שפות, ועזרו להפיץ את תפיסת העיצוב השוויצרית ברחבי העולם. בשנות ה-70 וה-80, חברות כגון אדובי ואפל קנו את הזכויות לגופן הלווטיקה, וכך הוא נעשה לגופן סטנדרטי בכל מערכות המחשבים המודרניות ובתחום ההדפסה הדיגיטלית. גרסתו הדיגיטלית מותקנת על כל מחשבי חברת אפל, וגרסה מקבילה בשם אריאל (Arial), מותקנת על מחשבי חברת מיקרוסופט.

- קדימון לסרט הדוקומנטרי "הלווטיקה" משנת 2007 הסוקר את הפונט וכולל ראיונות עם טיפוגרפים חשובים רבים כגון מסימו וינילי, פאולה שר, דיוויד קארסון וסטפן סגמייסטר, וכן קישורים לצפייה בסרט: <https://vimeo.com/ondemand/helvetica3>
- טקסט התערוכה "50 שנות הלווטיקה" שנערכה במוזיאון לאמנות מודרנית בניו יורק בשנת 2007, לציון יובל לצאתו לאור של הגופן: <https://www.moma.org/calendar/exhibitions/38?locale=en>

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 7.3.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

פתיח לסרט ספרטקוס

Spartacus title sequence

Elaine Makatura and Saul Bass, Spartacus title sequence, 1960. Photo: Art of the Title

שם היצירה: פתיח לסרט ספרטקוס	פרטים
שנה: 1960	
טכנולוגיות ייצור: צילום	
מעצבים: איליין מקטורה וסול באס	
סגנון: עיצוב מודרני מאוחר	

הפריחה הכלכלית שהביא איתה קץ מלחמת העולם השנייה בארצות הברית גרמה להתפתחויות בתעשיות רבות. בתחומי העיצוב, מעצבים אמריקאיים הרחיבו את גבולות תחום העיצוב הגרפי באופנים שונים, כמו יצירת תחומי הפתיח (title sequence) והאינפוגרפיקה. בתעשיית הקולנוע, התפתחות התעשייה גרמה למספר הולך וגדל של גורמים מעורבים בכל סרט, שדרשו את הופעת שמם ברשימת הקרדיטים. גידול זה הוביל להתארכות הפתיח, וכך לצורך במתן תשומת לב מיוחדת לחלק זה בסרט מטעם ההפקה - כבר לא הצגה סטטית של מספר שמות לפני הסרט, אלא פתיח שלם המכין את הקהל לסרט בו הוא עומד לצפות.

סול באס ואיליין מקטורה היו מעצבים גרפיים אמריקאיים, שתרמו לפיתוח מדיום הפתיח לסרט. לאחר שעבדו יחד על הפתיח לסרט ספרטקוס השניים נישאו, והמשיכו ליצור פתיחים מונפשים לסרטים. באס ומקטורה הכניסו את תחום העיצוב לעולם הקולנוע, בצורה ששילבה מוזיקה וטיפוגרפיה בתנועה.

הפתיח לסרט ספרטקוס מציג תצלומי פסלים בסגנון רומי המוארים בגוונים מונוכרומטיים של אדום וכחול כנגד רקע

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

שחור. על גבי תצלומי הפסלים מופיעים הקרדיטים של הסרט, כתובים בפונט סריפי ובכתב לבן. שם הסרט מופיע על רקע שני חוד חרבות המופנים זה אל זה מתחתית ומראש המסך, והוא כתוב בכתב מורחב ושטוח. הפסלים מצולמים באופן דרמטי, בצורה מושגת בעיקר על ידי חיתוכים קיצוניים (למשל תקריב קיצוני המציג רק את שפתי הפסל, או תקריב על ידיים מלאות הבעה). מלבד תצלומי הפסלים נעשה שימוש גם בטקסטים חרוטים בלטינית (ברמות תקריב שונות), היוצרים ניגוד מעניין לקרדיטים הכתובים באנגלית המופיעים על גביהם. הפתיח נגמר בדימוי של פסל הולך ומתפורר, שנעשה באמצעות שילוב בין טכניקת סטופ מושן (stop motion) וצילום וידאו. על רקע הפתיח כולו מתנגנת מוזיקה דרמטית.

פתיח זה בדומה לפתיחים האחרים שעוצבו על ידי באס ומקטורה, וכן לאלה שעוצבו על ידי באס לבדו, מציגים את התמורות בעולם העיצוב בארצות הברית באותן שנים: פריחה ושגשוג שהובילו לגידול בתחומי היצירה השונים, ובפרט הרחבת גבולות עולם העיצוב הגרפי לתחומים חדשים שלא נחשבו לחלק ממנו עד אז. השפעתם ניכרת עד היום הן ביצירתו של תחום הפתיח בכלל והן בשילובם של מוזיקה וטיפוגרפיה בתנועה כחלק מהעיצוב, שמאז אינם מופרדים עוד מתחום העיצוב הגרפי.

- קישור לצפייה בפתיח:

<http://www.artofthetitle.com/title/spartacus>

- אסופת פתיחים של סול ואיליין באס:

<https://vimeo.com/31992143>

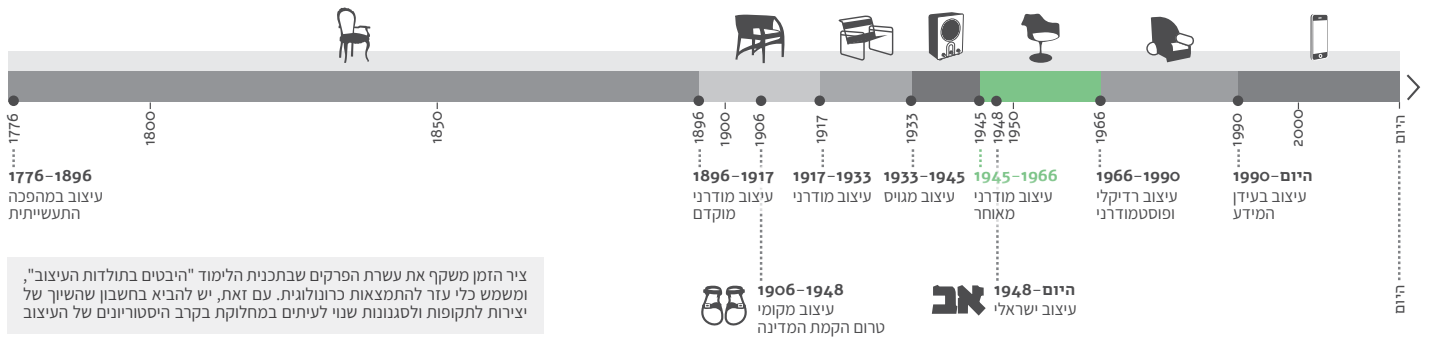
- עשרה פתיחים שעוצבו על ידי סול באס, באתר הגרדיאן:

<https://www.theguardian.com/film/filmblog/2013/may/08/saul-bass-title-sequence-ten-best?CMP=EMCFLMEML1672>

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 14.3.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Joe Colombo, Central living unit at Visiona Exhibition, 1969. Photo: Internet Archive, Wayback Machine, fair use

היצירה:
יחידת מגורים מרכזית בתערוכת ויז'ואנה

Central living unit at Visiona Exhibition

שם היצירה: יחידת מגורים מרכזית בתערוכת ויז'ואנה Central living unit at Visiona Exhibition

שנה: 1969

חומרים: אלומיניום, צינורות פלדה מכופפת בחתך מרובע, ריפוד וציפוי ויניל

מעצב: ג'ו קולומבו Joe Colombo

סגנון: עיצוב מודרני מאוחר

פרטים

המעצב, האדריכל והצייר ג'ו קולומבו נולד במילאנו והחל לעבוד במפעל הרהיטים המשפחתי עם סיום לימודי האדריכלות שלו. במסגרת המפעל המשפחתי הוא החל להתנסות בחומרים חדשים כמו PVC ופיברגלס. ב-1962 פתח קולומבו סטודיו לעיצוב הנושא את שמו והחל לעצב מוצרים ורהיטים לכמה מהחברות האיטלקיות המוכרות ביותר לריהוט ועיצוב הבית. הוא נפטר בגיל 41 בלבד.

הרהיטים של קולומבו נחשבים חדשניים, קלילים וכאלה שיכולים להשתנות בהתאם לצורכי המשתמש. התפיסה החדשנית שלו לא נעצרה רק בחומרים, אלא אתגרה את האופן שבו אנשים מתגוררים וחיים. העיצוב שנחשב לביטוי המייצג ביותר של תפיסה זו הוא יחידת המגורים שהציג קולומבו בתערוכת ויז'ואנה. העיצוב של יחידת המגורים הראה דרך חדשה של חיים בחללים קטנים, רב-תכליתיים, דינמיים ואפילו עתידיניים שבהם משולבים חומרים פלסטיים חדשים. מבחינת קולומבו, יחידת מגורים בשטח של 80 מ"ר נועדה לשימוש של זוג מבוגר, ללא ילדים.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

תערוכת ויז'ואנה נחשבה לזירה לבחינת מושגי החיים האוונגרדיים של סוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70. יוזמי התערוכה הציעו למעצבים פלטפורמה להצגת רעיונות חדשים ומהפכניים, קידמו את הדיון הציבורי ואת חשיבותם התרבותית של המגורים וסיפקו לתעשייה השראה חדשה. קולומבו קיבל את משימת העיצוב מתאגיד ג'איייר.

היחידה שעיצב קולומבו לתערוכה כללה ספה רחבת ידיים שיכלה לשמש גם להסבה ומעליה נתלתה מערכת מדפים פתוחה שבמרכזה טלוויזיה כדורית. חדר השינה כלל מיטה עגולה ומערכת וילונות שנעה בתוך מסילות ונועדה לשמירה על הפרטיות. גם מעל למיטה נתלתה טלוויזיה באריזת פלסטיק כדורית מהתקרה. חדר האמבטיה היה אף הוא מעין כדור לבן גדול מיציקת פלסטיק, בדומה לחדרי השירותים במטוסים, והכיל את כל צורכי ההיגיינה של האדם המודרני. בפינת האוכל ניצבו ארבעה כיסאות לבנים ביציקת פלסטיק שעיצב קולומבו לחברת קרטל. בהשראת ההתלהבות מעידן החלל, ובעיקר מהסרט "ברברלה" בכיכובה של ג'יין פונדה, עוצבה היחידה בשילוב גוונים של כחול ואדום.

יחידת המגורים בתערוכת ויז'ואנה לא הייתה סוף העיסוק של קולומבו באפשרויות המגורים של העתיד. הוא עיצב גם הצעות ליחידות חיים שונות: "יחידת המגורים המרכזית" היומית שהתאימה לפעילויות שכיחות כמו קריאה, האזנה למוזיקה או צפייה בטלוויזיה ששולבה בתקרה. "תא הלילה" הכיל מיטה, ארון בגדים וחדר אמבטיה, ו"קופסת המטבח" הייתה ממוזגת, עם שולחן הניתן להארכה במקרה של אירוח וכללה גם תנור, גריל, מקרר, קרש חיתוך ומשטח עבודה נשלף.

• <https://www.nytimes.com/2005/12/04/style/tmagazine/modern-man.html>

• <https://www.design-museum.de/en/exhibitions/detailpages/visiona.html>

• <https://thedesignclopedia.com/tag/joe-colombo/>

• <http://atlasofinteriors.polimi-cooperation.org/2015/11/20/joe-colombo-visiona-69-1969-cologne/>

• <https://www.dailyicon.net/2012/05/icon-wohnmodell-1969-by-joe-colombo/>

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב